

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

APLIKACE TERAPEUTICKÉHO PARADIGMATU PŘI PRÁCI S PĚSTOUNY

Bakalářská práce

Studijní program

Sociální práce

Autor: Tereza Vaňková
Vedoucí práce: Mgr. Lenka Tkadlčíková

Olomouc 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně na základě použitých pramenů a literatury uvedených v bibliografickém seznamu.

V Olomouci 21. 4. 2023

Tereza Vaňková

Poděkování

Ráda bych touto formou poděkovala Mgr. Lence Tkadlčíkové za odborné vedení mé práce, za její cenné rady a podporu při psaní práce. Jsem vděčná za připomínky, trpělivost a zpětnou vazbu, kterou mi vždy ochotně poskytla. Zároveň děkuji PhDr. Mgr. Ivaně Olecké, Ph.D. za poskytnuté konzultace v průběhu psaní práce. Dále bych chtěla poděkovat všem participantům, za jejich čas strávený při poskytnutí rozhovoru. Poděkování také patří celé mé rodině za podporu ve studiu i při psaní této práce.

Obsah

Úvod.....	9
1 Rešerše zdrojů k danému tématu.....	11
2 Propojení tématu s teoriemi sociální práce	15
2.1 Definice sociální práce.....	15
2.1.1 Náhradní rodinná péče	15
2.1.2 Pěstounská péče	16
2.1.3 Pěstoun.....	16
2.2 Teoretické ukotvení.....	17
2.2.1 Základní paradigmaty v sociální práci	18
2.2.2 Terapeutické paradigma.....	19
2.3 Etické hledisko.....	22
3 Propojení tématu se sociální politikou	27
3.1 Rodinná politika.....	28
3.2 Principy sociální politiky	30
3.3 Funkce sociální politiky	31
3.4 Nástroje sociální politiky	33
4 Propojení tématu s metodami a technikami sociální práce	35
4.1 Sociální práce s rodinou.....	35
4.2 Techniky sociální práce při práci s pěstouny	37
5 Legislativní zakotvení dané problematiky	39
6 Analýza potřeby	42
6.1 Příčiny problému a jeho důsledky/dopady na cílovou skupinu (v obecné rovině) a společnost obecně.....	42
6.2 Příklady řešení dané problematiky (v projektech či činnostech) v ČR.....	43
6.3 Základní informace o velikosti a případných specifikách cílové skupiny vzhledem k řešenému problému	45
6.4 Popis metod získání předložených dat a vyhodnocení výchozího stavu	45
6.5 Specifikace stakeholderů.....	46
7 Představení projektu.....	48
8 Cíl projektu	50
9 Popis cílové skupiny	51
10 Klíčové aktivity.....	53
11 Indikátor splnění.....	57
12 Management rizik.....	59
13 Výstupy a předpokládané výsledky projektu	62
14 Popis přidané hodnoty projektu	63
15 Harmonogram – Ganttův diagram	64

16 Rozpočet.....	65
5 000 Kč	65
720.....	65
721 900 Kč	65
17 Logframe projektu	67
Závěr.....	69
Bibliografie.....	71
Přílohy	77

Úvod

Pěstounská péče je jednou z forem náhradní rodinné péče. Stát na základě soudního rozhodnutí svěřuje za určitých podmínek dítě dočasně do péče jiné osoby. Svěřuje jí část práv a povinností obdobných právům rodičů, ale mezi pěstouny a dítětem nevzniká příbuzenský vztah. Pěstoun není zákonným zástupcem dítěte a nemá k dítěti vyživovací povinnost.¹

Pěstounská péče je velmi náročná a vyžaduje nejen specifické vzdělání a dovednosti, ale také empatii, trpělivost a schopnost pracovat s různými emocemi. Pro pěstouny může být velmi užitečné, využívat terapeutické paradigma, které může pomoci při zvládnání různých výzev, které s sebou práce s pěstounskými dětmi přináší. Tento přístup se zaměřuje na porozumění a respektování individuálních potřeb dětí, posilování vztahů a podporu při zvládnání emocí.

Pěstounská péče v České republice je v současné době organizována a financována zejména státem a kraji. Existuje zde řada organizací, které se zabývají podporou pěstounské péče a pomáhají pěstounům v jejich práci.

Pěstouni jsou finančně odměňováni, a to v závislosti na počtu a věku dětí umístěných do jejich pěstounské péče. Pěstounská péče je v České republice regulována zákonem o sociálně-právní ochraně dětí, který stanovuje práva a povinnosti pěstounů a zajišťuje ochranu zájmů dětí.²

I přesto, že má pěstounská péče v České republice významné místo, stále existují oblasti, ve kterých je potřeba se zlepšit. Například by se dle mého názoru mohla zvýšit podpora pěstounů ve vzdělávání v oblasti pěstounské péče, aby byli schopni poskytovat tu nejlepší možnou péči o dítě. Dále by měli být poskytnuty adekvátní finanční prostředky na zajištění dostatečných podmínek pro děti v pěstounské péči.

Dále by dle mého měl být zajištěn dostatečný počet pěstounů, a to z toho důvodu, aby bylo možné pokrýt poptávku po pěstounské péči. To zahrnuje zvýšení informovanosti veřejnosti o pěstounské péči a podporu dalších lidí, kteří by se mohli pěstouny stát.

Přestože pěstounství přináší mnoho výhod pro dítě i společnost, pěstouni se v mnoha zemích setkávají s nedostatečnou podporou ze strany státu a nedostatečným uznáním ze strany společnosti. Tato skutečnost však může odradit potenciální zájemce o pěstounství.

A proto si myslím, že je potřeba podpořit pozitivní vnímání pěstounů v rámci celé společnosti a zvýšit tak informovanost a povědomí o pěstounské péči. Tato skutečnost může vést k lepšímu zabezpečení potřeb dítěte a zlepšení péče, kterou pěstouni poskytují.

¹ Matoušek, Sociální encyklopedie, Pěstounská péče, str. 467

² Zákon č.359/1999 Sb. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí

Cílem této práce je se zaměřit na aplikaci terapeutického paradigmatu při práci s pěstouny a zjistit tak možnosti, jaké může dané paradigma přinést ve prospěch samotných pěstounů i jejich dětí.

1 Rešerše zdrojů k danému tématu

V České republice je stále větší nedostatek pěstounů, hlavně těch dlouhodobých. Naopak, počet dětí umístěvaných do ústavní péče v posledních dvou letech lehce stoupá. Jedná se tak o začarovaný kruh, který je v České republice převážně ze strany státu nedostatečně řešen. Podle oficiálních statistik Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky z roku 2022 bylo na základě rozhodnutí do pěstounské péče umístěno 1 542 dětí, z toho 1 020 dětí bylo svěřeno do péče příbuzných nebo blízkých osob. Nejvyšší počet dětí umístěných v pěstounské péči byl ve věkové kategorii mezi 10 a 14 lety (422 dětí). Naopak nejnižší počet dětí v PP bylo v rozmezí věkové kategorie 3 a 5 let (306 dětí). Celkový počet dětí v pěstounské péči k 31.12.2022 činí 12 268 dětí. Z toho svěřené do péče osobám blízkým nebo příbuzným je 9 080 dětí.

K 31.12. 2022 je zaznamenáno celkem 11 807 osob v České republice, kterým bylo svěřeno alespoň jedno dítě do náhradní rodinné péče. Počet žádostí žadatelů o pěstounskou péči zařazených do evidence k 31.12. 2022 je celkem 587.³

Za účelem získání uceleného pohledu na tuto problematiku je nutné využít relevantních zdrojů a informací, které jsou dostupné v odborné literatuře, monografii nebo na webových stránkách specializovaných organizací. Cílem této rešerše zdrojů je tedy přehledně shrnout nejnovější poznatky z oblasti pěstounské péče a vypíchnout tak ucelený pohled na její výzvy a přínosy pro děti a rodiny, kteří se do této péče zapojí.

Rešerše zdrojů byla provedena v databázi Medvik a přes internetový vyhledávač Google a Google Scholar, kde jsem zadávala klíčová slova jako „pěstounská péče“, „terapeutické paradigma“, „pěstounství“ či „paradigmata sociální práce“. Využila jsem vyhledávání klíčových slov i v anglickém jazyce jako „Application of the therapeutic paradigm when working with foster parents“, „foster care“ nebo „therapeutic paradigm“.

Rešerše zdrojů byla provedena v elektronických databázích Medvik, dále pak přes internetový vyhledávač Google Scholar, kde jsem zadávala klíčová slova „pěstounská péče“ či v překladu do anglického jazyku „foster care“. Na následujícím Flow diagramu můžete vidět, jak jsem s výsledky zdrojů postupovala dále.

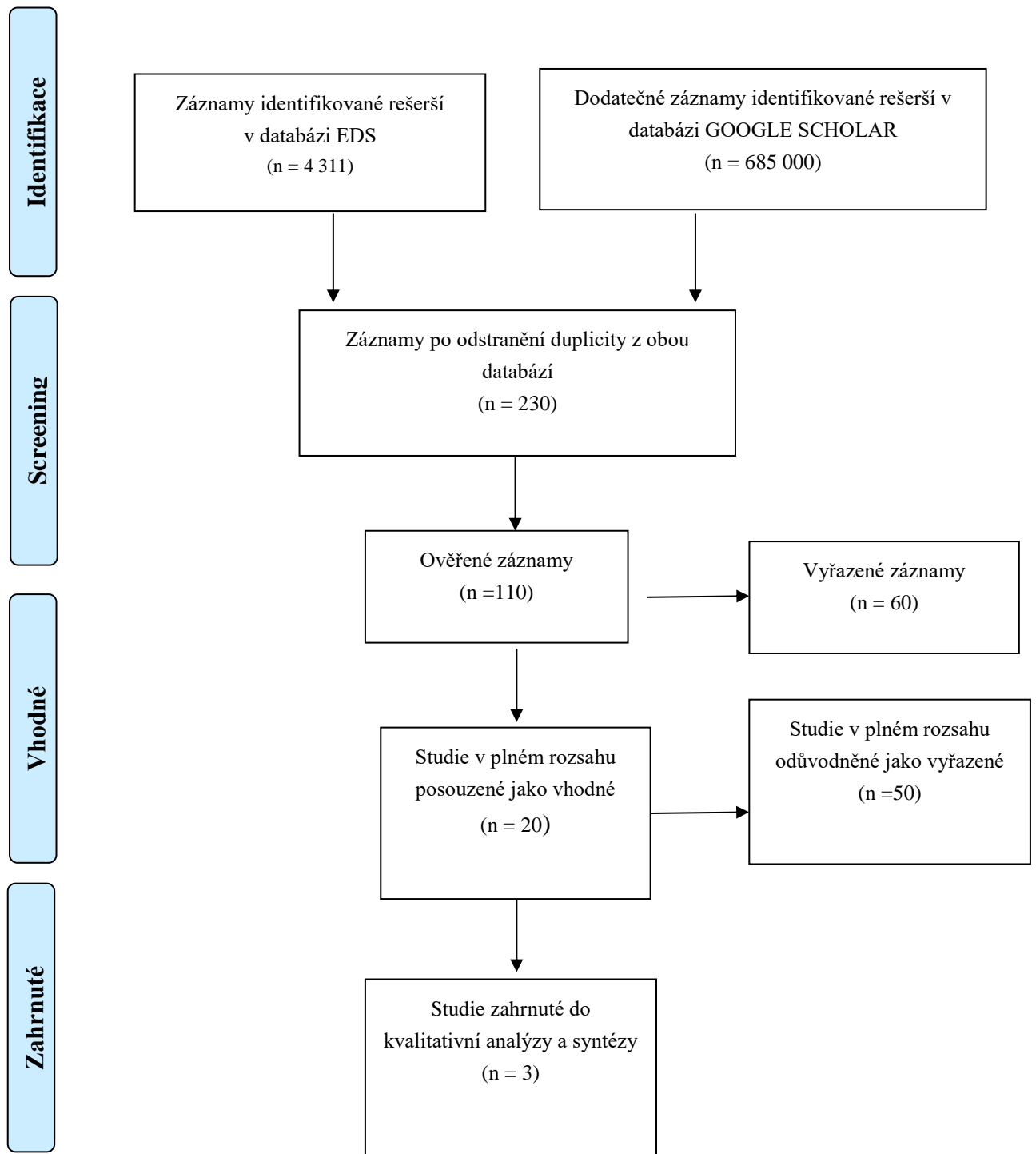
V databázi Medvik jsem pod zadání kombinace klíčových slov našla celkem 320 zdrojů. Mezi nimi byly odborné články, novinky, akademická periodika, časopisy, elektronické zdroje atd.

Omezila jsem tedy vyhledávání na rok 2015–2023. Stejně jsem postupovala i v případě Google scholar, kdy jsem po zadání klíčových slov dostala celkem 10 300 výsledků. Po odstranění duplicit z obou databází bylo nalezeno celkem 110 zdrojů v plnotextu. Zbylé texty byly dále vyřazeny na základě těchto kritérií: nedostupnost

³ MPSV – roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2022

dokumentu v plnotextu, nezabývaly se pěstounskou péčí z pohledu sociální práce dostatečně, či se soustředili na problematiku pěstounské péče z psychologického hlediska.

Flow Diagram

Flow diagram 1

Po použití těchto vyřazovacích kritérií bylo vybráno celkem 30 textů, z toho do analýzy byly zařazeny 3 z nich, a to: Absolventská práce od autorky Bc. Kateřiny Hladké na téma **Využitelnost aktivit pro pěstounské rodiny realizovaných nad rámec povinného vzdělávání doprovodnou organizací EUROTOPIA.CZ, o. p. s., na Jesenicku**⁴, která zahrnuje rozhovory s pěstouny, doprovázejícími organizací EURO. Dále pak od autorky Hany Pazlarové, kniha: „**Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese**“⁵, která se zaměřuje na podporu pěstounských rodin a popisuje zde celkový proces pěstounské péče a specifické situace, které v rodině mohou nastat. Následně článek od Pavly Štochlové „**Influence of features of children suitable for substitute family care on their adoption and placement in foster care**“⁶ popisuje situaci umístování dětí do osvojení či pěstounské péče v České republice. V článku jsou také zahrnuta teoretická východiska, která se týkají činnosti orgánu sociálně právní ochrany dětí v souvislosti se žadateli o osvojení a pěstounskou péčí.

Co se tedy týče problematiky pěstounské péče v České republice i zahraničí, lze najít spoustu prací, ať už z pohledu veřejnosti, pěstounských rodin, či právě sociálních pracovníků.

⁴ Bc. Kateřina Hladká, Využitelnost aktivit pro pěstounské rodiny realizovaných nad rámec povinného vzdělávání doprovodnou organizací EUROTOPIA.CZ, o.p.s. na Jesenicku, 2022

⁵ Hana Pazlarová, Pěstounská péče: Manuál pro pomáhající profese, 2016

⁶ Pavla štochlová, Lucie Kozlová, 2012

2 Propojení tématu s teoriemi sociální práce

Téma jsem propojila na 3 podkapitoly, a to na definici samotné sociální práce, náhradní rodinné péče a pěstounské péče, poté na teoretické zakotvení tématu práce a následně jsem popsala etické hledisko.

2.1 Definice sociální práce

Oldřich Matoušek (2001) definuje sociální práci takto: „Sociální práce je společenskovední disciplína i oblast praktické činnosti, jejichž cílem je odhalování, vysvětlování, zmírňování a řešení sociálních problémů (chudoby, zanedbávání výchovy dětí, diskriminace určitých skupin, delikvence mládeže, nezaměstnanosti aj.) Sociální práce se opírá jednak o rámec společenské solidarity, a jednak o ideál naplňování individuálního lidského potenciálu. Sociální pracovníci pomáhají jednotlivcům, rodinám, skupinám i komunitám dosáhnout nebo navrátit způsobilost k sociálnímu uplatnění. Kromě toho pomáhají vytvářet pro jejich uplatnění příznivé společenské podmínky. Sociální práce je hlavním přístupem při poskytování sociální pomoci.“

Mezinárodní federace sociálních pracovníků pak uvádí o současné podobě sociální práce, že „Sociální práce je na praxi založená profese a akademická disciplína, která podporuje sociální změnu a rozvoj, sociální soudržnost a zplnomocňování lidí. Pro sociální práci jsou zásadní principy sociální spravedlnosti, lidských práv, společenské zodpovědnosti a respektu k rozmanitosti. Sociální práce podporuje lidi a jejich okolí v řešení těžkých životních situací a výzev, aby se zvyšovala jejich životní pohoda. Opírá se přitom o teorie sociální práce, společenských a humanitních věd a o vlastní znalosti.“ (IFSW, 2014)

Definice dle Musila, Navrátila (2000) zní takto: „Sociální práce se zabývá interakcí způsobilosti klienta zvládat a tím, co od něj očekává prostředí. Cílem je podporovat sociální fungování klienta.“

2.1.1 Náhradní rodinná péče

„Náhradní rodinná péče (NRP) je forma nekolektivní péče o ohrožené děti, která je vykonávána náhradními rodiči v jejich rodině, která tak dětem umožňuje vyrůstat v prostředí, které je nejvíce podobné jejich vlastní rodině.“ (MSPV)

Náhradní rodičovství znamená, že dítě není vychováváno svými biologickými rodiči a místo toho se starají o něj jiní lidé. Cílem je poskytnout dítěti prostředí, které se co nejvíce podobá životu v rodině biologické, tedy přirozené. Bubleová (2010) tvrdí, že

v důsledku tohoto problému existují instituce, sociální pracovníce, dětské domovy, ústavy, ale i lékaři a psychologové, kteří se snaží hájit zájmy opuštěných dětí.

2.1.2 Pěstounská péče

Ve slovníku sociální práce zní definice pěstounské péče takto: „formu náhradní rodinné péče, kterou v ČR garantuje a financuje stát. Rozhodnutí o svěřeni dítěte do pěstounské péče přísluší soudu. Soud dítě svěří do pěstounské péče, pokud to zájem dítěte vyžaduje a pokud osoba pěstouna poskytuje záruky řádné výchovy dítěte.“ (Matoušek, 2003, s.143).

Středisko náhradní rodinné péče definuje pěstounskou péči následovně: „Pěstounská péče je forma náhradní rodinné péče, při které pěstoun o dítě osobně pečuje a je zodpovědný za jeho výchovu. Z právního hlediska ale mezi pěstounem a dítětem nevzniká takový poměr, jaký je mezi rodiči a dítětem, tak jak je tomu v případě osvojení. Pěstoun má právo zastupovat dítě a spravovat jeho záležitosti jen v běžných věcech a nemá k dítěti vyživovací povinnost. K výkonu mimořádných záležitostí (např. vyřízení cestovního dokladu) musí požádat o souhlas zákonného zástupce dítěte (zpravidla biologického rodiče dítěte), případně soud.“

„Pěstounská péče je státem garantovaná a kontrolovaná forma náhradní rodinné péče, která zajišťuje dostatečné hmotné zabezpečení dítěte i přiměřenou odměnu těm, kteří se ho ujali. Dítě může být svěřeno do pěstounské péče fyzické osobě nebo do společné pěstounské péče manželů.“⁷

Podle Aliance náhradních rodin je „pěstounská péče formou náhradní rodinné výchovy. Děti do pěstounské péče svěřuje soud v případech, kdy se o ně rodiče nemohou nebo nechtějí starat. Dítě v péči pěstounů neztrácí kontakt s biologickou rodinou. Rodiče i nadále vůči dítěti plní povinnosti a práva vyplývající z jejich rodičovské odpovědnosti, s výjimkou těch, které soud udělil pěstounovi.“

MPSV definuje pěstounskou péči takto: „pěstounská péče je specifickým typem péče, která se poskytuje dětem, které nemohou být vychovávány v biologické rodině. Pěstouni se tedy stávají rodiči náhradními a mají na starosti výchovu a péči o tyto děti.“

2.1.3 Pěstoun

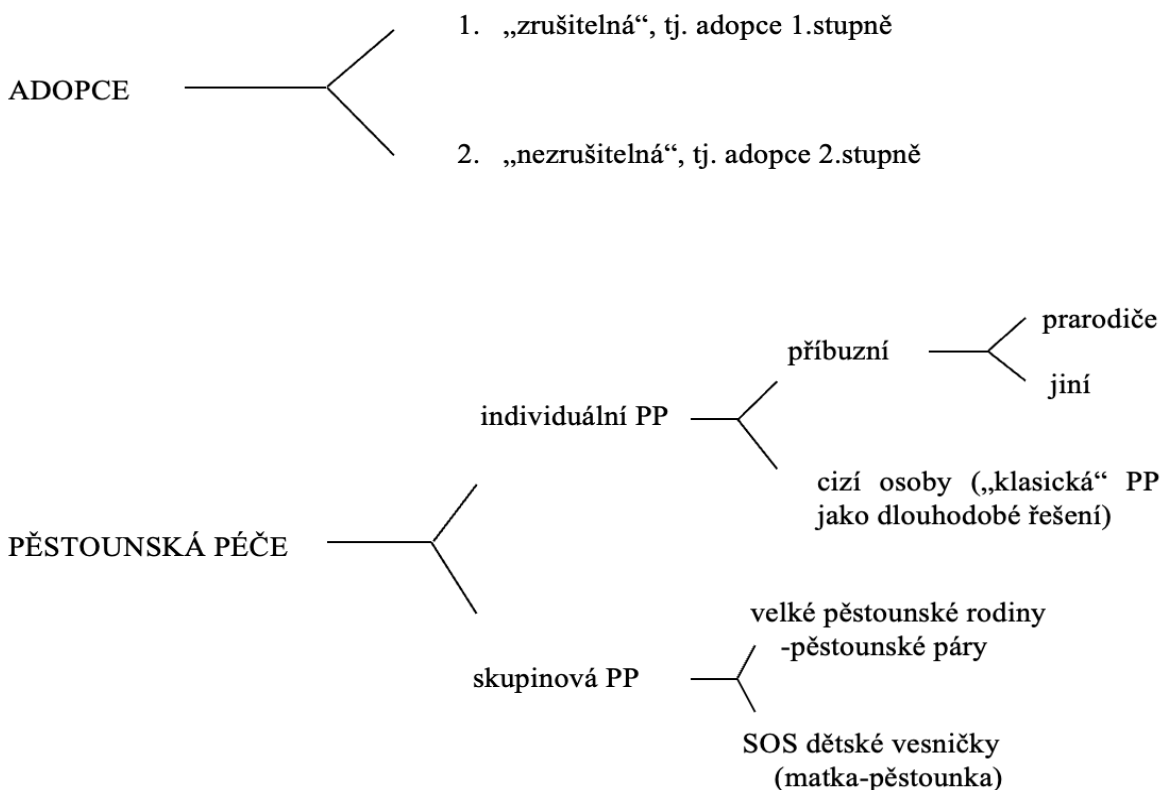
Zákon definuje pěstouna jako „osobu, která má předpoklady, zejména morální a zdravotní, pro zajištění řádné výchovy dítěte a který způsobem svého života i života své rodiny, v níž bude dítě vychovááno, zaručuje, že bude pěstounskou péči vykonávat ku prospěchu dítěte“.

⁷ MATEJČEK, Z., a kol. Osvojení a pěstounská péče, 2002, str. 16

„Pěstounem se může stát fyzická osoba nebo manželský pár, do jejichž péče bylo svěřeno dítě, které není právně volné, ale z rozličných příčin toto dítě nemůže vyrůstat v biologické rodině. Pěstoun je ještě před přijetím dítěte do své péče odborně proškolen.“ (Gabriel, 2008)

2.2 Teoretické ukotvení

Přehled typů náhradní rodinné péče

Obrázek 1

Pěstounská péče může být dělena podle několika kritérií. Níže jsou uvedeny způsoby, jak lze pěstounskou péči dělit:

A) Podle typu pěstounské péče:

Pěstounská péče v rodině: dítě je umístěno do rodiny pěstounů, kteří poskytují péči v domácím prostředí.

Pěstounská péče v náhradní rodině: dítě je umístěno do jiné rodiny než své vlastní, která mu poskytuje péči v domácím prostředí.

⁸ MATĚJČEK a kol., Náhradní rodinná péče, Rozdělení dle J. Kovaříka, 1996, str. 32

Pěstounská péče v zařízení: dítě je umístěno do zařízení poskytujícího pěstounskou péči, jako jsou pěstounské rodiny vysoké intenzity, ústavy pro nezletilé a podobně.

B) Podle délky pěstounské péče:

Krátkodobá pěstounská péče: dítě je umístěno u pěstounů na omezenou dobu, obvykle několik týdnů nebo měsíců.

Dlouhodobá pěstounská péče: dítě zůstává u pěstounů na delší dobu, někdy až do dospělosti.

C) Podle vztahu mezi dítětem a pěstounem:

Přechodná pěstounská péče: dítě je umístěno u pěstounů na dobu, než bude moci být vráceno zpět do své biologické rodiny nebo najdeme jiné trvalé řešení.

Trvalá pěstounská péče: dítě zůstává u pěstounů na trvalo, kdy se uvažuje o adopci nebo o zůstání u pěstounů jako alternativní rodiny.

Je důležité si uvědomit, že každá situace je jedinečná a každý případ je nutné posuzovat individuálně. Podle potřeb dítěte a pěstounů může být uplatněno více typů pěstounské péče najednou nebo v průběhu času.

Sociální práce disponuje teoriemi a dále vytváří nové teorie vysvětlující vznik a řešení individuálních, skupinových a komunitních problémů, a proto je také vědou. Sociální práce je jako ostatní společenskovědní obory multiparadigmatická. Nepřevládlo v ní jediné pojetí, ale vedle sebe existují různé přístupy. (Navrátil, 2001 s. 183-200)

2.2.1 Základní paradigmatata v sociální práci

Malcolm Payne v knize "Moderní sociální práce: Teorie a praxe" upozorňuje, že v praxi sociální práce často dochází k prolínání a kombinaci přístupů z různých paradigmat, místo aby se jednoznačně uplatňoval pouze jeden z nich. Toto prolínání se může objevovat například v rámci jedné organizace, která poskytuje více typů služeb, nebo v rámci jedné konkrétní práce s klientem, kdy pracovník používá prvky různých přístupů, aby mohl klientovi co nejlépe pomoci.

Definice paradigmatu dle koncepce T. S. Kuhna je souhrn základních domněnek, předpokladů, představ dané skupiny vědců. Ke každému paradigmatu patří zpravidla i metodická pravidla řešení, vlastní postoje sociálních pracovníků a konečná evaluace řešených problémů. (Novotná 2014: 55, 65)

Mezi tři hlavní paradigmatata patří: terapeutické, poradenské a reformní. Poradenské paradigma v sociální práci slouží k poskytování poradenství a podpory jednotlivcům, rodinám a komunitám při řešení jejich problémů a výzev. Reformní paradigma v sociální

práci slouží k prosazování změn v sociálních systémech a politikách, které mají za cíl zlepšit sociální podmínky pro jednotlivce, rodiny a komunity. V moji práci bude nejvíce zmiňováno paradigma terapeutické.

2.2.2 Terapeutické paradigma

Terapeutické paradigma představuje způsob myšlení a přístupu ke klientovi při poskytování terapeutické pomoci. Jedná se o teoretický rámec, který určuje, jakým způsobem terapeut přistupuje k problémům klienta a jaké techniky a strategie využívá při práci s klientem.

Terapeutické paradigma se často používá v situacích, kdy klienti potřebují podporu při zvládnání stresových situací, jako jsou traumatické zážitky, rodinné problémy, zdravotní obtíže nebo osobní krize. Terapeutický přístup může také pomoci klientům zlepšit své mezilidské vztahy a naučit se lepší komunikační dovednosti.

Terapeutické paradigma také zdůrazňuje důležitost etického chování a zodpovědného vztahu mezi terapeutem a klientem. Klienti jsou respektováni jako aktivní účastníci terapeutického procesu a mají právo na soukromí a důvěrnost.

Existuje mnoho různých terapií, které lze v rámci terapeutického paradigmatu využívat. Mezi nejznámější z nich patří například kognitivně-behaviorální terapie, psychodynamická terapie, humanistická psychologie, gestalt terapie, systémová terapie a další. Každá z těchto terapií se zaměřuje na jiné aspekty problému a má své specifické metody a techniky, které mohou být při práci použity.

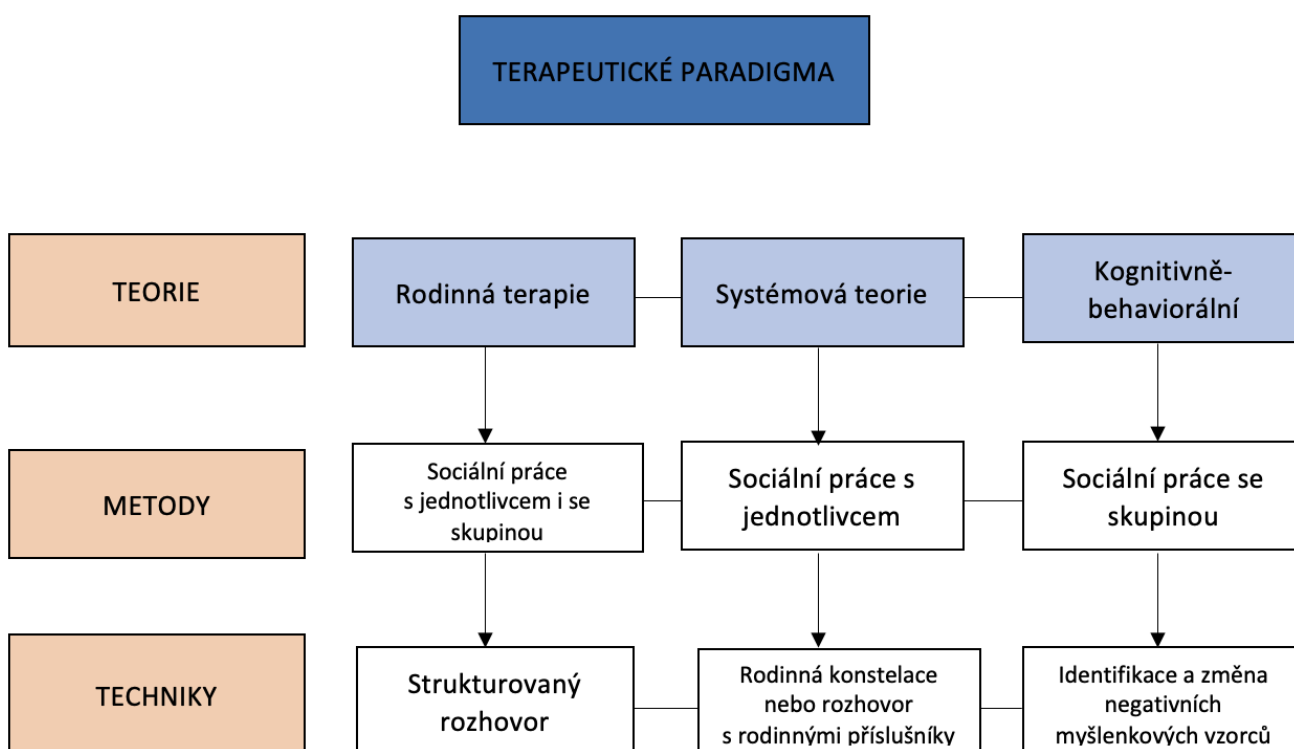
Kognitivně-behaviorální terapie se zaměřuje na myšlenkové procesy, které ovlivňují chování klienta, a snaží se je změnit pomocí dvou různých technik, jako je kognitivní restrukturalizace a expozice. Psychodynamická terapie se zaměřuje na nevědomé procesy, které ovlivňují chování klienta, a snaží se je odhalit a rozluštit pomocí asociace a analýzy snů. Humanistická psychologie se zaměřuje na rozvoj osobnosti klienta a snaží se posilovat jeho sebeúctu a sebevědomí. Systémová terapie se zaměřuje na vztahy v rodině a snaží se je změnit pomocí strukturované komunikace nebo strategické intervence. Výběr terapeutického paradigmatu závisí na charakteru problému klienta a na terapeutickém stylu terapeuta. V praxi mohou být využívány různé kombinace terapeutických paradigmat a technik, v závislosti na potřebách a charakteru klienta a jeho situace.

Téma je teoreticky ukotveno terapeutickým paradigmatem, na nějž poté navazují další teorie znázorněné v grafu níže.

Při práci s pěstouny může být použito terapeutické paradigma, které se zaměřuje na zlepšení vztahů mezi pěstouny a dítětem v péči. Pěstouni mohou mít různé výzvy, co se týče péče o děti, kdy se mohou potýkat s emocionálními výzvami, se špatnou komunikací s biologickými rodiči nebo problémovým chováním dítěte. Právě v tuto chvíli může

pěstounům pomoci terapeutický přístup, zvládat dané výzvy díky tomu, že jim poskytne podporu při identifikaci a řešení emocionálních a komunikačních problémů, které se mohou v průběhu péče o dítě vyskytnout. Terapeutický přístup může také pomoci pěstounům rozvíjet větší empatii a pochopení pro dítě v náhradní péči.

Následně jsem si pro svoji práci ze sociálních teorií vybrala rodinnou terapii a systémovou teorii, s nimiž souvisí i kognitivně-behaviorální terapie. Podrobněji se nimi budu zabývat níže. Prolínání metod a technik s těmito teoriemi můžete vidět na následujícím obrazci, který jsem vytvořila.

Grafické rozdělení dle J. Kovaříka, 1996 1

Rodinná terapie

Rodinná terapie je terapeutický přístup, který se zaměřuje na celou rodinu jako systém a na vztahy a interakce mezi jednotlivými členy rodiny. Cílem rodinné terapie je pomoci rodině řešit její problémy a konflikty, posílit vztahy a komunikaci mezi jednotlivými členy a podpořit zdravý vývoj rodiny jako celku. Existuje mnoho technik a metod, které se v rodinné terapii využívají. Mezi nejčastější z nich například patří:

Strukturovaný rozhovor, kdy terapeut vede rozhovor s pěstouny a dětmi tak, aby se zabránilo konfliktům a bylo možné identifikovat vzorce chování a komunikace mezi nimi.

Genogram – Pomocí genogramu by pěstouni mohli vizuálně znázornit historii dítěte a rodiny a porozumět tak lépe rodinným vztahům, vzorcům chování a tendencím, které mohou dítě ovlivnit.

Reframing – Pěstouni se mohou snažit přehodnotit své negativní myšlenky a interpretace během různých situací a hledat pozitivní alternativy, které by mohly vést ke zlepšení vztahů s dítětem.

Komunikace – Pěstouni by mohli pracovat na zlepšení svých komunikačních dovedností a naučit se lépe komunikovat s dítětem, aby se včas podchytily zdravé vztahy a zlepšilo se tak mezi nimi celkové porozumění.

Behavioral Family Therapy – Přístup, který se zaměřuje na změnu konkrétního chování členů rodiny, které může přispět ke zlepšení celkového fungování rodiny. Zároveň se terapeut v BFT zaměřuje na identifikaci konkrétních cílů, kterých chce rodina dosáhnout, a na návrh specifických strategií, které rodina může použít k dosažení těchto cílů. Právě tyto strategie mohou zahrnovat například trestání nežádoucího chování, modelování, rozvoj dovedností apod. BFT je tak účinná pro řešení nevhodného chování dětí, nesouhlasu ohledně výchovy dětí a dalších problémů v rodinných vztazích. BFT se často kombinuje s dalšími terapeutickými přístupy, jako je kognitivně-behaviorální terapie a systémová terapie.

Systémová teorie

Systémová terapie vychází ze systémové teorie, která se zaměřuje na studium vztahů a interakcí mezi prvky systému. Systémová terapie se potom soustředí na využití tohoto porozumění v léčebném procesu.

Systémová terapie je psychologický přístup, který se zaměřuje na řešení problémů v kontextu vztahů a interakcí v rámci rodiny a dalších sociálních systémů. ST vychází z předpokladu, že problémy v psychickém zdraví jedince jsou často spojeny s jeho vztahy a interakcemi s ostatními lidmi. Terapeuti systémové terapie pracují s celou rodinou a pokouší se identifikovat vzorce chování a komunikace, které mohou být zdrojem problémů.

Cílem systémové terapie je pomoci rodinám pochopit a zlepšit své vztahy a komunikaci, čímž ilepší psychické zdraví a zvýší celkovou kvalitu života. Terapeuti systémové terapie mohou využívat různé techniky, jako jsou rodinné konstelace, genogramy, skupinová terapie a další.

Kognitivně-behaviorální terapie

KBT je psychologická terapeutická technika, která se zaměřuje na změnu nepříznivých myšlenkových vzorců a chování, které vedou ke zhoršení psychického stavu. Tento terapeutický přístup kombinuje kognitivní a behaviorální terapii. Při práci s pěstouny

může být KBT užitečným terapeutickým přístupem, zejména pokud se zaměřuje na řešení problémů a zvládání stresu v rodině. KBT může být použita v několika oblastech:

1. Při identifikaci špatných myšlenkových vzorců, kdy pěstouni mohou mít negativní myšlenky a přesvědčení, které mohou ovlivnit jejich péči o dítě. KBT jim tak může pomoci identifikovat myšlenkové vzorce a naučit se je nahrazovat pozitivnějšími myšlenkami.

2. Při zvládání stresu; Pěstounství může být velmi stresující formou NRP a může vést k úzkostem a depresím. KBT může být v tuto chvíli nápomocná při zvládání stresové situace pomocí technik, jako jsou relaxace, meditace a mindfulness (= stav, kdy jsme plně pozorní tomu, co se děje právě teď a tady. V tomto stavu jsme schopni pozorovat své myšlenky, emoce a pocity. Cílem je nejen vnímat okolní svět, ale také vnímat sami sebe a to, co se děje v našem těle a mysli) Jde především o techniku k uklidnění mysli a snížení stresu.

3. Při zlepšení sebedůvěry a sebeúcty. Péče o dítě může být velmi náročná a může vést k pocitům nedostatečnosti a nejistoty. KBT může pomoci pěstounům zlepšit svou sebedůvěru a sebeúctu tím, že se zaměří na pozitivní aspekty jejich péče a pomůže jim identifikovat a řešit negativní myšlenky a přesvědčení o sobě samých.

2.3 Etické hledisko

Podle Matouška (2003, s. 62) je etika sociální práce soubor mravních zásad, které by měl pracovník v sociálních službách dodržovat.

Etika je filozofická disciplína, původem v řeckém slově „ethos“, která se zabývá hledáním dobrého a správného chování. Její snahou je ukázat, jakou cestou by se pracovník měl dát, nikoliv mu dát konkrétně vypracovaný návod.⁹

Sociální pracovník se při své práci setkává s různými etickými problémy a dilematy vyvstávajícími ze samotné podstaty sociální práce, která pro něj vytváří situace. Musí nejen eticky hodnotit, vybírat možnosti, ale i rozhodovat. Eticky uvažuje při sociálním řešení, sběru informací, jednáních a při své profesionální činnosti o použití metod sociální práce, o sociálně technických opatřeních a administrativně správných postupech z hlediska účelu, účinnosti a důsledku na klientův život. (Etický kodex sociálního pracovníka České republiky)

Sociální práce a celkově pomáhající profese jsou často velmi úzce spojeny s oblastí etiky, která je ovlivňuje, a kterou si často pracovníci nemusí uvědomovat. Etika sociálním pracovníkům může být nápomocná v nalézání odpovědí na otázky, které neznají, nemají je a hledají na ně odpověď.

⁹ Heřmanová, J., Vácha, M., Svobodová, H., Zvoničková, M., Slovák, J., Etika v ošetrovatelské praxi

Využití etického hlediska v moji práci je velmi důležité hlavně z toho důvodu, že se pomocí etiky může vytvořit bezpečné a podpůrné prostředí pro děti a pěstouny, které podporuje zdravý vývoj a celkové blaho všech zúčastněných stran.

Do etického hlediska může spadat několik aspektů, které můžou celkovou situaci v rodině zmírnit a ve velké míře ovlivnit.

Mezi první nedílnou součástí je určitě respekt a důstojnost vůči pěstounům. Pěstounská péče je velmi náročná a občas se může stát, že se pěstouni cítí opomíjeni a nedoceni. Sociální pracovník by tedy měl respektovat důstojnost pěstounů a poskytovat jim značnou podporu a uznání, jež si zaslouží. Dalším bodem je samozřejmě důvěra ve vztah sociální pracovník (terapeut) – pěstoun. V mnoha případech se stává, že se pěstounům dětí svěří s mnoha citlivými informacemi, které by sociální pracovník bez povolení pěstouna neměl sdělovat třetí straně a respektovat tak důvěrnost těchto informací. Třetím bodem je zajištění bezpečí dětem. Nejvyšší prioritou sociálního pracovníka by mělo být zajištění bezpečí všech dětí, které jsou umístěny do náhradní rodinné péče. Je důležité mít na paměti, že je potřeba sledovat situaci v rodině neustále, aby se potencionální nebezpečí mohlo řešit včas, a aby se tak minimalizovaly všechna rizika s nebezpečím spojené. Dále by měl sociální pracovník respektovat fakt, že jsou pěstouni samostatní lidé, kteří by měli mít možnost rozhodovat o tom, jak se budou o děti, které jim byly svěřeny do péče starat, a poskytnout jim podporu a poradenství ve chvíli, kdy si o něj požádají. Samozřejmě pokud to situace umožňuje a sociální pracovník nemusí zasahovat do rodiny skrze neodkladné problémy, které se musí řešit okamžitě.

Při výběru etických dilemat týkajících se této práce jsem vycházela z diskusí sociálních pracovníků na praxi a různých průzkumů v rámci dané problematiky. Mezi ně patří například:

Podporovat, nebo nepodporovat kontakt s biologickou rodinou?

Toto dilema je pro mnohé pracovníky častou otázkou a zároveň má velký dopad na mnoho lidí a institucí, kteří jsou v daném případě součástí (sociální pracovník – doprovázející pracovník, svěřené dítě, pěstoun, biologičtí rodiče, OSPOD). Sociální pracovník je v tomto případě na pozici „uprostřed“. Pěstouni s dítětem, kteří kontakt nechtějí a na druhé straně je orgán sociálně-právní ochrany dětí a ve většině případů, koordinátor služby, kteří o kontakt usilují. Jako pozitivní na podporování kontaktu s biologickou rodinou vidím například to, že každé dítě má právo znát vlastní rodiče, jelikož jim tato informace může pomoci porozumět jeho vlastní historii, původu a identitě. Zároveň dítě může pochopit důvody, proč bylo umístěno do pěstounské péče a proč nemohlo zůstat s biologickou rodinou.

Samozřejmě se najdou i negativa, jako například psychická újma vůči dítěti a někdy i vůči pěstounovi, což je potřeba před myšlenkou seznámení dítěte s biologickou rodinou důkladně promyslet a probrat to i s příslušnými orgány, kteří spolupracují s rodinou i s

pěstouny zároveň. Dalším negativem může být samozřejmě i faktor, že dítě bylo biologickými rodiči týráno, a může tak mít traumatické zážitky a špatné vzpomínky na své biologické rodiče. Je tedy důležité zvážit, zda je v zájmu dítěte navazovat vztah s biologickou rodinou. Pokud jsou biologičtí rodiče stále nebezpeční nebo pokud by navázání vztahu mohlo způsobit dítěti další trauma, může být nejlepší pro dítě, aby se od biologické rodiny distancovalo. Pokud je navázání vztahu s biologickou rodinou v zájmu dítěte, je důležité, aby bylo uskutečněno s ohledem na potřeby a pocity dítěte. Dítě by mělo mít možnost mluvit o svých pocitech.

Sdělovat nebo nesdělovat soukromé informace?

Sociální pracovník během spolupráce s rodinou získává mnoho citlivých a soukromých informací, které mu nesdělují pouze rodina, ale i zaměstnanec sociálně-právní ochrany dítěte. V rámci rozhodování, zda sdělit nebo nesdělit soukromé informace v rámci pěstounství, je velmi komplikovanou záležitostí, která vyžaduje zohlednění různých faktorů a etických zásad.

V situaci, kdy sociální pracovník zasáhne v rodině včas a situaci se zvládne efektivně vyřešit, může být toto rozhodnutí respektováno. Nicméně, je třeba zvážit, zda existují informace, které by mohly být důležité pro dítě, jeho vývoj a zdraví, a které by mohly být z dlouhodobého hlediska relevantní.

Je důležité, aby pěstouni měli přístup k informacím, které jsou důležité pro péči o dítě a jeho zdraví, jako jsou zdravotní potíže, dědictví, rodinné nemoci a podobně. Pokud jsou tyto informace známy a mohou pomoci lépe porozumět potřebám a zdravotnímu stavu dítěte, měly by být pěstounům sděleny. V každém případě by měl být postup řízen zájmy a potřebami dítěte a jeho vývoje. Dalším pozitivem vnímám, že pokud se řeší závažný čin, který je nutné oznámit příslušným orgánům, je prioritou zajistit bezpečí a ochranu dítěti. V takovém případě je důležité, aby sociální pracovník jednal v souladu s právními předpisy a postupy, a aby zajistil, že dítě bude v bezpečí. Nicméně by měl být pěstoun informován o tom, že bude oznámen závažný čin příslušným orgánům a že je nejdůležitější zajistit bezpečí dítěte.

Negativem v této situaci může být fakt, že sociální pracovník má povinnost chránit soukromí dítěte a jeho rodiny a informace sdělovat pouze v souladu s právními předpisy a postupy. Nicméně, pokud by OSPOD zjistil informace samostatně a byly by tyto informace dostatečně závažné, aby byly oznámeny, měl by pracovník vysvětlit, proč dané informace nebyly sděleny dříve.

Na druhou stranu se sociální pracovník může pouze domnívat, že se v rodině něco děje, ale není tomu tak. V tu chvíli pracovník může rodině ublížit a ztratit tak u nich dlouhodobou důvěru a navázaný vztah.

Být pro pěstounskou rodinu spíše profesionálem, nebo „kamarádem“?

Dle mého názoru je pro mnoho pracovníků těžké, nastavit si hranice tak, aby jejich práce byla prospěšná jak pro pracovníka, tak pro pěstounskou rodinu a dítě.

Pozitivním i negativním dopadem zároveň, může být v této situaci „kamarádský“ vztah mezi pracovníkem a rodinou. Sociální pracovník by měl udržovat profesionální vzdálenost a objektivitu mezi ním a rodinou, aby se tak zabránilo zaujatosti a konfliktům. Zároveň by měl být dostatečně empatický a citlivý k potřebám rodiny, aby mohl vyvinout pozitivní a důvěryhodný vztah. Nicméně pokud si sociální pracovník už na začátku spolupráce s rodinou nastaví „kamarádský přístup“, může mít tendence v roli pracovníka ulehčovat klientovi jeho povinnosti a může tak dojít i k tomu, že se mu bude obtížně mluvit o případných nedostacích v rodině (tzn. nebude jim chtít ublížit a nikterak se jich „dotknout“). Kamarádský přístup může být nevhodný i z toho důvodu, že může vést k narušení profesionálního vztahu a ztrátě objektivitu. Zároveň by však měl být sociální pracovník citlivý k individuálním potřebám každé pěstounské rodiny a k tomu, aby se cítili pohodlně a s důvěrou spolupracovali.

3 Propojení tématu se sociální politikou

Tématem náhradní rodinné péče se zabývá přímo MPSV, odbor rodinné politiky a ochrany práv dětí. „Výchova dětí a péče o jejich příznivý vývoj je především právem a povinností obou rodičů. Ne všichni rodiče se však chtějí nebo mohou o své děti starat. V situacích, kdy děti nemohou z nejrůznějších důvodů vyrůstat ve vlastní rodině, je třeba hledat optimální formu náhradní péče, což je též jedním z úkolů orgánů sociálně-právní ochrany dětí.“ (MPSV)¹⁰

Definice rodiny: „Skupina osob přímo spjatých příbuzenskými vztahy“ (Giddens, 2003)

Z pohledu sociologie nahlížíme na rodinu jako na sociální skupinu, která je současně skupinou primární, neformální, malou, vlastní a členskou. Rodina je také sociální institucí. (Matoušek, 1997; Giddens, 1999)

Užší pojetí chápe rodinu jako „skupinu lidí spojených pouty pokrevními nebo právními svazků (sňatek, adopce)“. (Matoušek, 2008, s.177)

Dle Sobotkové lze rodinu definovat jako „Skupinu lidí se společnou historií, současnou realitou a budoucím očekáváním vzájemně propojených transakčních vztahů. Členové jsou často (ale ne nutně) vázáni legálními manželskými svazky, adopcí nebo společným uspořádáním života v určitém úseku jejich životní cesty. Kdykoli mezi blízkými lidmi existují intenzivní a kontinuální psychologické a emocionální vazby, může být užíván pojem rodina, i když jde například o nesezdaný pár, o náhradní rodinu atd.“ (I. Sobotková, Psychologie rodiny, 2001)

Dle Satirové (2006) funkční rodiny vykazují vysoké sebehodnocení, jejich komunikace je přímá a jasná, rodina má pružná a přiměřená pravidla a společenská vazba těchto rodin je otevřená.

Základními funkcemi rodiny jsou dnes v našem typu společnosti ekonomické zajištění a emocionální podpora všech členů rodiny. Kromě toho je to výchova dětí. Aby rodina mohla zmíněné funkce naplňovat, je třeba aby měla určité kompetence. Základními kompetencemi jsou v oblasti pro život: zajistit si určitou úroveň příjmů, hospodařit s příjmy, zajistit si bydlení, udržovat si domácnost ve stavu odpovídajícím potřebám členů rodiny. Dalšími kompetencemi dospělých členů rodiny jsou: sladovat své fungování v rodině (včetně schopnosti konstruktivně řešit konflikty), kooperovat v kontaktech s širší rodinou a se sociálním okolím. Pokud jde o děti, hlavní kompetence dospělých spočívají v přijímání dětí, vnímání jejich potřeb a naplňování těchto potřeb: určování pravidel chování a jejich konzistentním uplatňování; monitorování aktivit dětí

¹⁰ <https://www.mpsv.cz/web/cz/rodina-a-ochrana-prav-deti>

v době, kdy nejsou s dospělými členy rodiny. (Oldřich Matoušek, Sociální encyklopedie, str. 302, 2013)

3.1 Rodinná politika

Definice rodinné politiky: „Souhrn aktivit a opatření za účelem podpory rodiny. Musí respektovat autonomii a schopnost rodin samostatně se rozhodovat, protože jako odvětví sociální politiky je soustředěna na podporu rodin ve výkonu jejich přirozených funkcí, nikoli na přebírání těchto rolí a zasahování do vnitřního života rodin“. (MPSV)¹¹

Obecným cílem rodinné politiky dle MPSV¹² je vytvořit ve společnosti prostředí celkově přátelské rodině. Legislativní i nelegislativní cestou:

- usiluje o odstranění překážek, kterým jsou rodiny vystaveny a které ohrožují jejich stabilitu;
- vytváří podmínky pro fungování rodin a všestranně je podporuje;
- posiluje vědomí rodinných hodnot v celé společnosti;
- posiluje vlastní zodpovědnost rodičů a členů rodin navzájem.

Rodinná politika a pěstounská péče jsou úzce spojeny díky oblasti, týkající se péče o děti. Rodinná politika se obecně vztahuje k politickým a sociálním opatřením, která mají za cíl podporovat rodiny a zlepšovat kvalitu rodinného života. Zahrnuje například opatření týkající se mateřského a rodičovského příspěvku, mateřské dovolené, daňových úlev pro rodiny s dětmi, podporu vzdělávání rodičů atd. Pěstounská péče se pak vztahuje k situaci, kdy dítě nemůže být vychovááno ve vlastní rodině, a je proto umístěno do péče jiné rodiny. Pěstounská péče je alternativou k trvalému umístění dítěte v dětském domově nebo ústavu. Cílem pěstounské péče je zajistit dítěti co nejlepší podmínky pro vývoj a zajištění kontinuity v jeho životě.

Rodinná politika a pěstounská péče se propojují například v oblasti podpory pěstounských rodin. Podpora pěstounských rodin zahrnuje různá opatření, která mají za cíl poskytnout pěstounům potřebnou podporu a zdroje pro to, aby mohli poskytnout dětem, které jsou jim svěřeny, kvalitní péči a výchovu. Některá z opatření, která spadají do oblasti podpory pěstounských rodin, jsou:

1. Finanční podpora: Pěstounské rodiny mohou často čelit finančním nákladům spojeným s péčí o dítě, jako jsou náklady na stravu, oblečení, zdravotní péči, vzdělávání a další. Rodinná politika může proto pěstounským rodinám poskytnout finanční podporu,

¹¹ <https://www.mpsv.cz/rodina-a-ochrana-prav-deti>

¹² Rodinná politika na úrovni krajů a obcí; „Metodické doporučení“ Ministerstva práce a sociálních věcí, 2008, str.8

aby se mohly lépe vyrovnat s těmito náklady. Podpora může být poskytována v podobě příspěvků na péči o dítě, daňových úlev nebo jiných forem sociálních dávek.

2. Vzdělávání a školení: Pěstounská péče může být pro rodiny velmi náročná a stresující, a proto pěstouni často čelí specifickým výzvám, jako je zvládnutí behaviorálních problémů dítěte, řešení emocionálních otázek a další. Z toho důvodu je velmi klíčové, aby měly pěstounské rodiny přístup k vzdělávacím a školicím programům, které jim pomohou získat potřebné znalosti a dovednosti pro efektivní vedení dítěte. Tyto programy mohou zahrnovat kurzy, školení, mentoring nebo podporu od sociálních pracovníků.

3. Zdravotní péče: Poskytování zdravotní péče dětem v pěstounské péči v porovnání s biologickými rodinami může být o něco náročnější. Děti, které jsou umístěny v pěstounské péči, mohou mít různé zdravotní problémy, jako jsou fyzická nebo psychická traumata, zanedbaná zdravotní péče nebo specifické potřeby v oblasti zdravotní péče v důsledku chronických onemocnění nebo postižení. Pěstounské rodiny mohou potřebovat větší podporu a informace o tom, jak poskytnout dětem adekvátní zdravotní péči. Například se mohou potřebovat poradit se specializovanými lékaři nebo odborníky, kteří mají zkušenosti s dětmi umístěnými v pěstounské péči. Kromě toho mohou pěstounské rodiny potřebovat podporu při koordinaci lékařských návštěv, léčby a léků pro děti, kteří potřebují pravidelnou zdravotní péči.

Sociální politika může pěstounům pomoci tím, že zajistí, že pěstouni budou mít přístup k potřebným zdrojům a podpoře. Například by mohla poskytnout finanční prostředky na kurzy, na kterých pěstouni získávají nové dovednosti v rámci péče o děti.

Dalším způsobem, jak sociální politika může pomoci v terapeutickém přístupu k pěstounům, je prostřednictvím tvorby a implementace politik, které zvýší kvalitu pěstounské péče. Například by mohla pomoci zajistit, aby byly vytvořeny a implementovány standardy pro péči o pěstounské děti, aby se zlepšila kvalita této péče a zabezpečilo se, aby děti v pěstounské péči měly přístup ke stejným možnostem jako ostatní děti v biologických rodinách.

Sociální politika může také hrát důležitou roli při podpoře pěstounů v krizových situacích. Například může poskytnout finanční podporu v případě, kdy pěstouni musí řešit zdravotní nebo jiné krizové situace, nebo když se potýkají s nečekanými výdaji spojenými s péčí o dítě.

3.2 Principy sociální politiky

Mezi všeobecně nejtypičtější principy pro sociální politiku se nejčastěji uvádí tyto čtyři:

- Princip sociální spravedlnosti
- Princip sociální solidarity
- Princip subsidiarity
- Princip participace

Princip sociální spravedlnosti se zaměřuje na zajištění rovných příležitostí pro všechny členy společnosti a zároveň by měly být tyto zdroje a příjmy spravedlivě a rovnoměrně rozděleny. V kontextu s mým tématem by princip sociální spravedlnosti mohl zajistit několik důležitých aspektů.

1. Zajištění rovných příležitostí pro děti v pěstounské péči: Děti v pěstounské péči by měly mít stejný přístup k vzdělávání, zdravotní péči a dalším službám jako děti v biologických rodinách. Měly by být zajištěny stejné příležitosti a podmínky pro rozvoj jejich schopností a potenciálu.

2. Zajištění spravedlivých podmínek pro pěstouny: Pěstouni by měli být spravedlivě odměněni za jejich práci a úsilí v péči o děti. Měly by jim být poskytnuty stejné nebo srovnatelné benefity a podpora (finanční, právní, lékařská), jakou mají rodiče dětí v biologických rodinách.

3. Zajištění rovnováhy mezi potřebami dětí a potřebami pěstounů:

Klíčový faktor pro úspěšnou péči o dítě v náhradní rodinné péči. Je důležité zajistit, aby byly jak potřeby dítěte, tak potřeby pěstounů respektovány a uspokojeny. Základní potřeby dítěte zahrnují jídlo, oblečení, bydlení, zdravotní péče, bezpečnost a vzdělání. Kromě toho dítě také potřebuje lásku, pozornost, podporu, vedení a příležitosti pro růst a rozvoj. Potřeby pěstounů zahrnují podporu, vzdělání, zdroje a nástroje potřebné pro správnou péči o dítě. Pěstouni také potřebují čas na odpočinek a obnovu svých sil, aby mohli poskytovat dítěti nejlepší možnou péči. Zajištění rovnováhy mezi těmito potřebami vyžaduje komunikaci a spolupráci mezi dítětem, pěstouny a sociálním pracovníkem.

4. Zajištění spravedlivého a rovného přístupu k informacím: Děti v PP a jejich pěstouni by měli mít přístup k informacím, které jsou potřebné pro jejich zdraví a blaho, stejně jako mají děti v biologických rodinách. To znamená, že by měli mít přístup k informacím o svém zdravotním stavu, přístupu k lékařské péči, vzdělání a dalším důležitým aspektům jejich života. Zároveň by měli mít možnost vyjadřovat své názory a potřeby, aby se jejich hlas dostal k slyšení a jejich potřeby byly brány v úvahu.

Princip sociální solidarity se soustředí na podporu a soudržnost mezi různými skupinami v rámci společnosti, aby se zajistilo, že každý člověk má přístup ke zdrojům a

podpoře, které potřebuje pro svůj plný rozvoj a kvalitní život. V kontextu pěstounství je princip sociální solidarity důležitý zejména proto, že se PP týká dětí, které nebyly schopny zůstat v biologické rodině a potřebují novou rodinu, která by jim mohla poskytnout bezpečné a podpůrné prostředí. Pěstouni se na druhé straně musí vypořádat s mnoha výzvami, jako jsou třeba finanční náklady, úprava svého životního stylu, přizpůsobení se potřebám dítěte apod.

Princip by měl zajistit, že pěstouni i děti v PP nejsou v této situaci osamoceni a mohou se spoléhat na podporu ze strany svého okolí. To může zahrnovat například podporu od rodiny a přátel, spolupráci se sociálními pracovníky nebo finanční podporu od státu. Tímto způsobem mohou pěstouni a děti v PP pocítit, že jsou součástí větší společnosti a že jsou respektováni a podporováni.

Princip subsidiarity je založen na myšlence, že by rozhodování mělo být prováděno na nejnižší možné úrovni, na které mohou být účinně řešeny. V kontextu PP by to znamenalo, že by se politiky a rozhodnutí týkající se pěstounství měly řešit na úrovni nejbližší rodinám a dětem v PP, aby byla zajištěna co největší efektivita a účinnost. V rámci řešení pěstounství na nejnižší možné úrovni mohou být politiky a rozhodnutí přizpůsobeny specifickým potřebám a podmínkám jednotlivých rodin a dětí v PP, což by mohlo vést k lepší kvalitě života dětí a rodin.

Princip participace klade důraz na zapojení lidí, kteří jsou přímo ovlivněni rozhodnutími a politikami, do procesu tvorby politik a rozhodování, aby mohli sdílet své názory, zkušenosti a potřeby.

V rámci mého tématu se jedná o aktivní zapojení pěstounů a dětí do tvorby politik a rozhodování, které se týkají přímo jejich situace. Měli by mít možnost vyjádřit své názory a potřeby, které by měly být při tvorbě brány v úvahu. Například by se mohly uskutečnit diskusní fóra, ve kterých by se pěstouni a děti mohli setkat s politickými představiteli a společně diskutovat o nejlepších způsobech podpory pěstounské péče.

3.3 Funkce sociální politiky

Všechny funkce¹³ se vyvíjely postupně a vzájemně spolu souvisí, působí komplexně a vztahují se k různým cílovým skupinám.

Ochranná funkce sociální politiky má za úkol chránit a zlepšovat kvalitu života lidí, kteří se nacházejí v sociálně znevýhodněném postavení. Ochranná funkce sociální politiky má za úkol chránit a zlepšovat kvalitu života lidí, kteří se nacházejí v sociálně znevýhodněném postavení.

Jedním z možných způsobů, jak tuto funkci využít v PP, je aplikace terapeutického paradigmatu, kdy by terapeutické paradigma mohlo zahrnovat podporu pěstounů v jejich

¹³ KREBS, V. a kol. *Sociální politika*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2.

práci s dětmi, kteří se ocitli v obtížné životní situaci, a pomoci tak pěstounům vyrovnat se s náročností pěstounské péče. Sociální politika může podpořit práci s pěstouny i tím, že zajistí dostupnost odborné podpory a psychologické pomoci pro pěstouny. To může zahrnovat školení a poradenství v oblasti PP, ale také možnost terapeutického poradenství nebo terapie pro pěstouny, kteří potřebují podporu v oblasti osobního rozvoje a zvládání náročných situací.

Rozdělovací funkce se vztahuje k přidělování zdrojů tak, aby byly spravedlivě rozděleny mezi různé skupiny lidí. V rámci méj práce s pěstouny lze využít rozdělovací funkci k zajištění přiměřeného financování, dostupnosti vhodných materiálů a prostředků a k zajištění rovného přístupu ke službám a podpoře pro všechny pěstouny.

Přerozdělovací funkce se vztahuje k přerozdělování zdrojů z jedné skupiny na druhou tak, aby byly uspokojeny základní potřeby všech lidí. V rámci méj práce s pěstouny by se mohla využít přerozdělovací funkce k zajištění toho, aby byly potřeby dětí v péči pěstounů uspokojeny i v situacích, kdy jsou zdroje omezené. Zajistit přidělení více zdrojů pro děti s vyššími potřebami, nebo usilovat o zlepšení podmínek pro děti, které mají obtíže v adaptaci na nové prostředí.

Homogenizační funkce sociální politiky se soustředí na snižování sociálních rozdílů mezi různými skupinami lidí v rámci společnosti. V méj práci by se tato funkce mohla využít k tomu, aby se snížily rozdíly mezi rodinami, které poskytují PP a rodinami biologickými. Mohla by být vytvořena komunitní síť pro pěstounské rodiny, které by se mohly spojit s dalšími rodinami v podobné situaci. To by mohlo pomoci snížit pocit izolace a zlepšit tak emocionální podporu, kterou mohou pěstouni získat.

Stimulační funkce sociální politiky se zaměřuje na podporu lidí, aby dosáhli svého plného potenciálu a zlepšili svou životní situaci. V rámci mého tématu by se tato funkce mohla použít k podpoře pěstounů a dětí v PP při dosahování svých cílů a plného potenciálu. Příkladem by mohla být finanční podpora pro pěstouny na zajištění vzdělávání a odborného školení, aby se mohli lépe připravit na náročnou a zodpovědnou práci pěstouna. To by mohlo vést ke zlepšení kvality PP a zvýšení šancí dětí v PP na úspěšnou budoucnost. Dalším příkladem může být podpora programů, které pomáhají dětem v PP rozvíjet své zájmy, talenty a dovednosti, což může vést k větší motivaci při plnění jejich cílů a snů.

Preventivní funkce se vztahuje k opatřením, která mají předcházet vzniku problémů nebo rizik a snižovat tak jejich dopad. V méj práci by preventivní funkce měla zahrnovat opatření, která pomáhají předcházet stresu, konfliktům a dalším problémům v péči o dítě a podporují vytváření zdravých a pozitivních vztahů mezi pěstounem a dítětem. Zde jsou uvedeny některé způsoby, jak může být preventivní funkce využita v práci s pěstouny:

1. Vzdělávání a podpora: Je potřeba pěstounům poskytovat informace a podporu, které potřebují k úspěšnému plnění své role. To může zahrnovat například školení o tom, jak správně komunikovat s dítětem, jak se vypořádat s výzvami vychovávání a jak zlepšit své vztahy s biologickou rodinou dítěte.

2. Identifikace a prevence stresu: Pěstounství může být náročné a stresující, a proto je potřeba identifikovat zdroje stresu a naučit tak pěstouny s nimi pracovat. To může zahrnovat například cvičení na zvládnání stresu (meditace, jóga).

3. Rozvíjení pozitivních vztahů: Je potřeba podporovat vytváření silných a pozitivních vztahů mezi pěstouny a dětmi, které mají v péči. Pomůže to nejen při vytváření stabilního a bezpečného prostředí pro dítě, ale také pěstounovi poskytnout podporu a motivaci k pokračování v péči.

3.4 Nástroje sociální politiky

Instituce a soustavy institucí realizují sociálněpolitické cíle pomocí nástrojů (Tomeš, 2001), za které se považují prostředky, jimiž subjekt sociální politiky: rozvíjí potenciál objektu, řeší jeho sociální události, pozitivně nebo negativně působí na jiné subjekty.

Základním nástrojem v každé demokratické společnosti je právní řád, v jeho rámci pak sociálně-právní legislativa. Z jiného pohledu může např. jít o systém daní a transferových plateb, či o instituce a instituty sociální politiky (jako je např. sociální pojištění, institut opatrovnictví, sociální služby a azyly apod.) nebo např. o nadační, charitativní, církevní a jiné dobročinné aktivity. Nástrojem sociální politiky jsou svým způsobem i sdělovací prostředky (podílejí se na formování názoru a postojů veřejnosti k sociálním problémům), také vzdělávací aktivity (umožňují např. snazší zapojení na trhu práce, brání chudobě apod.) i institut poradenství aj.¹⁴

Dle Krebse se nástroje sociální politiky dělí na:

1. Nástroje právní normy, k nimž patří zejména: Ústava České republiky a Listina lidských práv a svobod a zákony, nařízení vlády ČR, vyhlášky ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy, vyhlášky orgánů samosprávy, kolektivní smlouvy.

2. Ekonomické nástroje – opatření, směřující k ovlivňování a přerozdělování disponibilních zdrojů (finančních, lidských a věcných) tak, aby bylo dosaženo stanovených cílů.

3. Sociální dokumenty jako jsou koncepce, plány, programy a projekty státu, organizací a institucí, jimiž se stanovují cíle sociální politiky a způsoby jejich dosahování.

¹⁴ KREBS, V. a kol. *Sociální politika*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2

4. Nátlakové akce, které se někdy užívají k prosazování zájmů některých sociálních skupin (např. stávky, petiční akce).¹⁵

Sociální dokumenty jsou klíčovým nástrojem sociální politiky, které lze

při práci s pěstouny využít. Tyto dokumenty mohou sloužit jako základ pro vytváření politik a programů, které podporují pěstouny v jejich úsilí poskytovat dětem terapeutickou péči.

Mezi další nástroje mohou patřit:¹⁶

1. Sociální příjmy - tj. příjmy spojené s opatřeními sociální politiky.

Představují velice významný nástroj sociální politiky. V ČR je tvoří zejména dávky důchodového a nemocenského pojištění, dávky státní sociální podpory, peněžité dávky sociální pomoci a podpory v nezaměstnanosti. Pro sociální příjmy je příznačný jejich poměrně rychlý růst i růst jejich podílu na celkových peněžních příjmech.

2. Sociální služby - Jsou jimi myšleny nejen sociální služby v tradičním slova smyslu, tj. služby spojené s péčí o staré, neschopné, nemohoucí, či sociálně narušené občany, ale i služby v širokém slova smyslu, tj. ve sféře zdraví, vzdělávání, bydlení, jakož i služby spojené s poradenstvím, jehož cílem je poskytovat programovou i situační informaci nejrůznějšího druhu (např. poradenské služby spojené s fungováním trhu práce, poradenství psychologické, kurativní, předmanželské, poradenství pro toxikomany, alkoholiky atp.).

3. Úlevy a výhody poskytované různým skupinám obyvatelstva, např. mladistvým, studujícím, vojákům, důchodcům.

¹⁵ KREBS, V. a kol. *Sociální politika*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str.62,63

¹⁶ KREBS, V. a kol. *Sociální politika*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str.65,66

4 Propojení tématu s metodami a technikami sociální práce

Aplikace terapeutického paradigmatu při práci s pěstouny se může propojit s metodami a technikami sociální práce několika způsoby. Matoušek (2003) rozlišuje čtyři základní metody sociální práce:

- případová práce
- práce se skupinou
- práce s dětmi a s rodinou
- komunitní práce

4.1 Sociální práce s rodinou

Počátky sociální práce s rodinou

Rodina odedávna poskytuje podporu všem svým členům, nehledě na jejich handicap, který může být vrozený nebo získaný během života. Bez této podpory by mnozí členové rodiny nepřežili. Rodina je významným zdrojem podpory, ale také zdrojem nedorozumění a jiných problémů. Předpokládá se, že rodina by měla uspokojit rozličné potřeby všech svých členů, což někdy bývá náročným úkolem a zdrojem konfliktů. Tradiční společnost uznávala rodinu pro její ekonomickou a vztahovou solidaritu. V současných západních zemích převzal péči o lidi, kteří se ocitají v tíživé situaci, do velké míry stát (Matoušek, 2003).

Sociální práce s rodinou se začala rozvíjet s rozvojem sociální práce, která byla zaměřená na řešení problému jednotlivcem. Rodina byla vždy středem zájmu nejen sociálních pracovníků. S rozvojem sociální práce s rodinou se kladl velký důraz na to, že problémy vznikající v rodině, se snadněji vyřeší, když se do procesu pomoci jednotlivci zahrne celá rodina (Brozmanová Gregorová, 2006).

Rodinu lze chápat jako celek, kterému se poskytuje podpora tak, aby byla schopna řešit problémy vlastními silami a obnovilo se její sociální fungování. Dnes je rodina velmi křehkou záležitostí, protože city, které se v rodině vyskytují, jsou také velmi křehkým poutem. Rodinné soužití přináší do sociální práce velmi rozličné problémy, které mají často také velmi složité příčiny a v každé rodině se projevují zcela jinak. Je důležité, aby každé rodině byla vyjádřena velká míra respektu a byla také chápána jako neopakovatelné individuum, jehož chápání by se odráželo v přístupu k ní (Smutková, 2007).

Sociální práci s rodinou lze chápat především jako její podporu a obnovení fungování rodiny. Podpora rodiny je rovněž nazývána sanací rodiny. Jejím cílem je předejít, zmírnit, popřípadě odstranit vlivy, které ohrožují rodinu vyloučením ze společnosti, a mají ohrožující vliv na zdravý vývoj dítěte. Zároveň sociální práce s

rodinou poskytuje ochranu a podporu rodičům i dítěti při zachování rodiny jako celku a snaží se změnit fungování rodinného systému. Především sociální pracovníci pracují s rodinou tak, aby dítě mohlo zůstat v biologické rodině, tedy předchází jeho odebrání a umístění do ústavní výchovy (srov. Bechyňová, Konvičková, 2008, Smutková, 2007).

Sociální práce s rodinou je obor, který se zaměřuje na podporu a zlepšení funkce rodiny. Cílem sociální práce s rodinou je pomoci rodinám překonat obtíže, které mohou bránit v plnění základních potřeb a zlepšení kvality života v rodině.

Sociální pracovníci se mohou zabývat mnoha různými otázkami, které rodiny mohou potřebovat řešit. Může se jednat o otázky jako jsou péče o děti, finanční problémy, násilí v rodině, náhradní rodinná péče a další.

Sociální práce s rodinou je důležitá pro zajištění zdravého a bezpečného prostředí pro děti a celou rodinu. Sociální pracovníci pracují nejčastěji s celou rodinou a snaží se porozumět interakci mezi jednotlivými členy rodiny, stejně jako vztahům mezi rodinou a okolním prostředím.

Sociální pracovníci s rodinou mohou nabízet několik různých typů služeb, včetně poskytování informací o tom, jak získat finanční pomoc, podporu v péči o děti a náhradní rodinnou péči, terapeutickou podporu pro jednotlivé členy rodiny a pomoc při řešení právních záležitostí.

Sociální práce s rodinou se zaměřuje na podporu a posílení rodinných vztahů, pěstounská péče poskytuje dětem bezpečné a stabilní prostředí v situacích, kdy nemohou zůstat v biologické rodině.

Sociální pracovníci s rodinou mohou být zapojeni do různých fází procesu pěstounské péče. Například, mohou pomoci rodině při rozhodování se pro náhradní péči, vysvětlit proces pěstounské péče a pomoci rodině připravit se na přijetí nového člena do rodiny.

Sociální práce s rodinou a pěstounská péče mají tedy minimálně jeden hlavní společný cíl – zlepšení života dítěte. Práce s rodinou může pomoci předcházet potřebě náhradní péče nebo pomoci rodině, aby byla schopna opětovně převzít péči o své dítě. Pokud je však náhradní péče nezbytná, pak sociální pracovníci s rodinou a ostatní profesionálové mohou spolupracovat, aby zajistili, že je dítě umístěno v bezpečném a stabilním prostředí a že má potřebnou podporu a péči.

4.2 Techniky sociální práce při práci s pěstouny

Pěstounská péče představuje zvláštní formu péče o děti a rodiny, a proto vyžaduje specifické techniky a přístupy. Mezi některé techniky, které lze využít při práci s pěstouny spadá:

1. Individuální rozhovory – Pomáhají porozumět jedinečným potřebám každého pěstouna a poskytnout jim podporu a radu v osobních a rodinných záležitostech.

2. Skupinové rozhovory – Umožňují pěstounům sdílet své zkušenosti s ostatními pěstouny, získat podporu a nápady, jak řešit určité situace.

3. Supervize – Poskytuje pěstounům pravidelnou příležitost hodnotit jejich práci a řešit problémy a výzvy v péči o dítě s odborníkem v oblasti péče o děti.

4. Tréninky a semináře – Pomáhají pěstounům zlepšit své znalosti a dovednosti v oblasti péče o děti, řešení konfliktů a komunikace s biologickými rodiči.

5. Odborné konzultace – Poskytují pěstounům možnost poradit se s odborníky v oblasti péče o děti, pokud se vyskytnou zvláštní situace nebo otázky, které vyžadují odbornou znalost.

6. Podpora při kontaktu s biologickými rodiči – Pěstouni mohou potřebovat podporu a nápady, jak vytvořit pozitivní vztahy s biologickými rodiči dítěte a jak řešit konflikty, které mohou naskytnout.

7. Identifikace a posouzení potřeb dítěte – pracovníci sociální práce by měli být schopni identifikovat a posoudit potřeby dítěte v pěstounské péči a pracovat s pěstouny na zajištění těchto potřeb.

8. Krizová intervence – pracovníci sociální práce by měli být schopni poskytnout podporu a intervenci v případě, že se vyskytne krize v pěstounské rodině nebo v životě dítěte.

Všechny tyto techniky mohou být přizpůsobeny specifickým potřebám pěstounů a jejich rodin, aby byly účinné a efektivní v rámci pěstounské péče.

Mohou se propojit s metodami sociální práce, které mohou být použity při práci s pěstouny. Je ale důležité, aby sociální pracovníci měli dostatečné znalosti a dovednosti k tomu, aby mohli efektivně pracovat s pěstouny a poskytnout jim potřebnou podporu.

5 Legislativní zakotvení dané problematiky

Legislativní zakotvení v pěstounské péči se týká různých zákonů, směrnic a pravidel, které řídí proces umístování dětí do pěstounské péče, práva a povinnosti pěstounských rodin a způsob, jakým jsou pěstounské rodiny sledovány a hodnoceny.

V České republice se pěstounská péče řídí následujícími zákony:

Nejdůležitějším zákonem je **zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí**, který vymezuje sociálně-právní ochranu dětí v § 1 jako:

- a) ochranu práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu,
- b) ochranu oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění a
- c) působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny,
- d) zabezpečení náhradního rodinného prostředí pro dítě, které nemůže být trvale nebo dočasně vychováváno ve vlastní rodině.

Sociálně-právní ochrana náleží bez ohledu na státní občanství všem dětem, které se nacházejí na území České republiky.

Podle § 2 odst. 2 zákona o SPO náleží sociálně-právní ochrana dítěti, které:

- má na území ČR trvalý pobyt,
- podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, má povolen trvalý pobyt nebo je hlášeno k pobytu na území České republiky po dobu nejméně 90 dnů,
- podalo návrh na zahájení řízení o udělení mezinárodní ochrany na území ČR (tzn. o udělení azylu nebo doplňkové ochrany podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon o azylu“),
- je oprávněno na území ČR trvale pobývat, nebo
- pobývá na území ČR s rodičem, který podal žádost o udělení oprávnění pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany na území České republiky nebo které již pobývá na základě uděleného oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany na území České republiky podle zákona č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů.

Tento zákon upravuje proces umístování dětí do pěstounské péče a stanoví pravidla pro hodnocení a schvalování pěstounských rodin. Také upravuje práva a povinnosti pěstounských rodin a způsob, jakým jsou pěstounské rodiny sledovány a hodnoceny.

Zákon upravuje postup při řešení situací, kdy jsou děti ohroženy z důvodu například zanedbání péče, týrání, zneužívání nebo jiných forem špatného zacházení. Dále stanoví

pravidla pro poskytování sociálních služeb dětem a jejich rodinám, jako je například pěstounská péče, adopce, terénní práce s rodinou nebo rodinná poradna. Pěstounská péče může být poskytována buď v rámci náhradní rodinné péče (což zahrnuje pěstounskou péči a adopci), nebo v institucionální péči (např. v dětských domovech).

Zákon stanoví, že dítě musí být umístěno do pěstounské péče v souladu s jeho zájmy a potřebami. Při posuzování situace, kdy je dítě ohroženo, musí být vždy přihlédnuto ke všem okolnostem případu, a to včetně názoru dítěte, pokud to jeho věk a zralost umožňují.

Pěstounská péče by měla být poskytována v takovém rozsahu a kvalitě, aby dítě bylo vychovááno v rodinném prostředí, které mu poskytuje pocit bezpečí, stability a přijetí.

Zákon o sociálně právní ochraně dětí stanovuje povinnost orgánů péče o děti (zejména orgánům sociálně-právní ochrany dětí a soudům pro mládež) při své činnosti spolupracovat s dalšími subjekty, jako jsou školy, zdravotnická zařízení, neziskové organizace nebo policie.¹⁷

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Tento zákon upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči, podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb, výkon veřejné správy v oblasti sociálních služeb, inspekci poskytování sociálních služeb a předpoklady pro výkon činnosti v sociálních službách.

Zákon dále upravuje předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka, pokud vykonává činnost v sociálních službách nebo podle zvláštních právních předpisů při pomoci v hmotné nouzi, v sociálně-právní ochraně dětí, ve školách a školských zařízeních, u poskytovatelů zdravotních služeb, ve věznicích, v zařízeních pro zajištění cizinců a v azylových zařízeních.¹⁸

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, je základním právním předpisem v oblasti soukromého práva v České republice. Občanský zákoník obsahuje obecná ustanovení o právech a povinnostech fyzických a právnických osob a vztazích mezi nimi.

Druhá část Občanského zákoníku se vztahuje k rodinnému právu. Rodinné právo je v Občanském zákoníku obsaženo v části třetí a věnuje se právním vztahům mezi členy rodiny.

¹⁷ MPSV – Legislativa a systém sociálně-právní ochrany dětí, 2000

¹⁸ MPSV, Příručka pro personální agendu a odměňování zaměstnanců, Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, 2007

Čtvrtá hlava se pak konkrétně věnuje pěstounské péči. Pěstounská péče je upravena v § 905 až § 912 občanského zákoníku.¹⁹

Úmluva o právech dítěte a související dokumenty

Sdělení č. 104/1991 Sb.

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte

Úmluva o právech dítěte je mezinárodní smlouva, kterou v roce 1989 přijala Valná hromada OSN. Úmluva chrání práva dětí a definuje základní principy, které by měly být dodržovány při zajišťování jejich ochrany a rozvoje. Mezi tato práva patří například právo na přístup ke zdravotní péči, vzdělání, volný čas, rodinu, ochranu před násilím a zneužíváním, ochranu před diskriminací a podobně.²⁰

¹⁹ Zákony pro lidi; Sbírka zákonů; občanský zákoník, 2012

²⁰ Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016, ISBN 978-80-7421-120-1

6 Analýza potřebnosti

Cílem analýzy potřebnosti projektu je zjistit, jak by terapeutické paradigma mohlo pomoci podpořit vztah mezi pěstouny a dětmi, a jak by mohlo přispět k posílení schopností pěstounů vypořádat se s vlastními emocemi a stresovými situacemi spojenými s péčí o dítě. Informace k problematice byly zjišťovány na základě 3. následujících technik sběru dat, a to:

1. **Research kompilace:** kde se zaměřím na to, jak tuto problematiku vnímá odborná literatura, výzkumné studie a odborné články týkající se terapeutického paradigmatu a jejich aplikace v rámci kontextu pěstounské péče
2. **Analýza dokumentace:** v této části uvedu příklady projektů, které se zabývají problematikou v rámci EU a České republiky
3. **Kvalifikovaný rozhovor s pěstouny:** v rámci sběru dat také povedu rozhovor s pěstouny a uvedu jejich pohled na využití terapeutického paradigmatu v praxi

6.1 Příčiny problému a jeho důsledky/dopady na cílovou skupinu (v obecné rovině) a společnost obecně

„Zatímco dříve klasickým případem dítěte do adopce bylo dítě neprovdané matky, zpravidla venkovské, která přišla do města za službou, tedy dítě zdravé, s normálním dědičným pozadím a víceméně neproblematické, je dnes situace jiná. Typickým dítětem přicházejícím do veřejné péče je nyní dítě z rodiny, která svou funkci neplní, z rodiny asociální, rozvrácené, alkoholické, zatížené psychopatologií, takže hereditární pozadí takového dítěte a jeho vývojová prognóza jsou zpravidla více než problematické. Docházíme pak k zjištění, že máme celkově méně dětí pro adopci volných, a z těch že jen určité procento je pro adopci skutečně vhodných“ (Matějček, 1972 in Matějček, 1999, s. 43).

Zdeněk Matějček ve své knize Co děti nejvíc potřebují (2015, s. 9) vysvětluje, že děti toho potřebují mnoho, největší hodnotu však tvoří jistota ve vztahu ke svým lidem.

Existuje mnoho příčin, proč se někteří biologičtí rodiče rozhodnou vzdát se svých dětí a umožnit jim umístění do náhradní rodinné péče. Tyto příčiny se však často soustřeďují do několika hlavních oblastí, mezi které patří například finanční problémy, nezaměstnanost, neschopnost zajistit dítěti základní potřeby, problémy s alkoholem nebo drogami, násilí v rodině, nebo neschopnost se postarat o dítě z důvodu trestné činnosti.

Tyto faktory mohou mít vliv na kvalitu života dítěte a rodiny jako celku, mohou proto vést k narušení rodinných vztahů a neschopnosti poskytnout dětem adekvátní péči a podporu.

Umístění do náhradní rodinné péče může být pro dítě v takových případech považováno za nejlepší řešení a umožnit mu získat stabilní a bezpečné prostředí pro jeho zdravý růst a vývoj.

Důsledky dané problematiky, které mohou vzniknout v rámci umístění dítěte do náhradní rodinné péče, jsou různé a závisí na konkrétní situaci. Mezi ty nejčastější patří u dětí v pěstounské péči například zlepšení zdravotního stavu, lepší kvalita vzdělání, získání podpory a pozitivních vztahů v rodině či bezpečné a klidné zázemí. Zároveň ale mohou být důsledky i opačného rázu. Dítě může mít psychické problémy spojené s oddělením od biologických rodičů, nejistotou ohledně jeho budoucnosti nebo ztrátou identity a sebeúcty.

Mezi nejčastějšími důsledky u náhradní rodiny může být například získání nového člena rodiny a poskytnout mu tak bezpečné a stabilní zázemí.

A co se týká důsledků u biologické rodiny, tak tam může spadat například ztráta rodičovských práv a vlivu na dítě, pocit viny, frustrace a deprese, ale také možnost zlepšení vlastní situace a získání pomoci od sociálních pracovníků a jiných odborníků.

Důsledky spojené s pěstounskou péčí mohou být velmi rozmanité a mohou vyžadovat různé formy terapeutické podpory. Terapeutické paradigma může být využito k poskytnutí této podpory a minimalizování negativních dopadů na dítě i pěstouny.

Například, pokud se dítě cítí izolované a opuštěné, využití terapeutického paradigmatu může sloužit k vytvoření bezpečného a podpůrného prostředí, kde dítě může sdílet své pocity a myšlenky. Sociální pracovník by tak mohl podporovat dítě v navazování a upevňování vztahů s ostatními lidmi a podpořit ho při získávání nových sociálních dovedností.

Pokud má dítě problémy s emocionálním projevením, terapeutické paradigma lze využít k poskytnutí emocionální regulace a podpory v řešení stresových situací.

6.2 Příklady řešení dané problematiky (v projektech či činnostech) v ČR

Bohužel přímo na moje téma nejsou v České republice realizovány žádné projekty, které bych mohla zmínit. Namísto toho se zaměřím na relevantní projekty v oblasti pěstounské péče, které mi mohou poskytnout užitečné informace a podpořit tak mou analýzu při sběru dat.

Nejprve bych ráda zmínila projekt s názvem Jedno dítě a dvě rodiny – inovativní přístup k řešení situace dítěte mimo péči rodičů

„Projekt reaguje na současný stav, kdy po umístění dítěte do jakékoliv formy pěstounské péče chybí odborná podpora rodičů ke změně situace, vrozených vztahů a budování zdravé identity dítěte a bezpečné vztahové vazby. Projekt navrhuje komplexní

podporu vlastní rodiny dítěte, a to v úzké spolupráci s pěstouny aktuálně pečujícími o dítě. Přináší inovativní prvek v podobě systematického a koncepčního propojení služeb pro rodiče dětí a služeb pro pěstouny a zajištění cílené podpory rodičů.

Smyslem projektu je podpořit vznik efektivního a komplexního systému podpory rodin, kde z různých příčin muselo dojít k umístění dětí mimo péči rodičů do NRP. Celkovým cílem projektu je dosažení změny v dosavadním přístupu k práci s rodinou umístěného dítěte: umístění do PPPD/PP je jedním z nástrojů komplexního řešení situace dítěte a jeho rodiny. Zároveň prosazení inovativního přístupu: doprovázení dítěte v pěstounské péči = systematická práce s rodiči i pěstouny. Předkládaný projekt nabízí komplexní podporu rodiny dítěte umístěného v pěstounské péči s cílem posilovat rodičovské kompetence, zkvalitňovat rodinné vztahy a podporovat rodiny v péči a výchově jejich dětí. Do systému SPOD projekt přináší inovativní prvek v podobě systematického koncepčního propojení služeb pro rodiče umístěných dětí a služeb pro pěstouny a zajištění cílené podpory rodičů (pomocí konkrétních nově navržených nástrojů), vedle již nyní státem garantované podpory pěstounské péče.“ (Triada poradenského centra, z.ú.). Projekt byl realizován v období od 1. 4. 2020 a byl ukončen 30. 6. 2022

Dalším zajímavým projektem od Triady poradenského centra, z.ú. je Podpora rodinných vztahů a vazeb dětí mimo péči rodičů.

„Cílem projektu je zejména zajistit dětem kontakty, vztahy a vazby s rodiči (případně jinými příbuznými a blízkými osobami) v situaci, kdy je dítě mimo péči rodičů (dítě umístěné v ÚV, ZDVOP, PP, PPPD). Udržení vztahových vazeb dítěte s rodiči a širší rodinou je základním předpokladem pro zdravý psychosociální vývoj dítěte, proces dospívání a plnohodnotný život v dospělosti. Umístění dítěte mimo rodinu je dočasným řešením, a aby tomu tak mohlo být, je třeba rodiče dále aktivizovat a poskytnout jim nezbytnou podporu. Z hlediska vztahové vazby, minimalizace traumat na straně dítěte a zabezpečení všech jeho potřeb je třeba, aby kontakt dítěte s rodiči nebyl přerušen. Snažíme se tedy v co nejkratší době zprostředkovat kontakty mezi rodiči a dětmi, což obnáší i poskytnutí základní orientace v systému SPOD, informování o právech a povinnostech jednotlivých aktérů, rozhovory o potřebách dítěte i poskytnutí psychické podpory rodičům. Fakt, že jsou rodiče v celém systému zorientováni, rozumí všem potřebám svých dětí a cítí podporu, přispívá sekundárně k tomu, že jsou schopni lépe vstupovat do interakce s pečujícími osobami, neobviňují je z toho, že jim chtějí jejich děti vzít, a průběh kontaktů pak není nikterak konfliktní.

Za důležité také považujeme to, aby rodiče byli schopni udržovat kontakt s dítětem pravidelně. Z naší praxe víme, že rodičům v tom často brání různé objektivní i subjektivní příčiny. Prostřednictvím poradenství a doprovázených kontaktů vedeme rodiče k překonání těchto obtíží a rozvoji všech potřebných kompetencí. Rodiče podporujeme v takových aktivitách s dětmi, aby v rámci jejich vzájemného setkání s dětmi docházelo k

udržení či prohloubení rodinných vztahů a vazeb. Rodiče mají možnost využít přímou materiální podporu zejména na zaplacení jízdného za dětmi (případně dětí za rodiči), zaplacení aktivit, které umožní rodině trávit společný čas mimo zařízení pečující o dítě a v odůvodněných případech, kdy jsou děti umístěny v dětských domovech vzdálených od místa bydliště rodičů, máme možnost uhradit nocleh, tak, aby mohli s dětmi strávit např. celý víkend.“ (Triada poradenského centra, z.ú.)

Oba projekty jsou realizovány v rámci Operačního programu Zaměstnanost Evropského sociálního fondu a celkové aktivity projektu jsou podpořeny z dotačního programu Rodina MPSV ČR

6.3 Základní informace o velikosti a případných specifikách cílové skupiny vzhledem k řešenému problému

Využití terapeutického paradigmatu v rámci mé cílové skupiny se týká samotných pěstounů a dětí, které jsou umístěny v jejich péči. Velikost cílové skupiny pěstounů a dětí umístěných v pěstounské péči se liší v závislosti na regionu, ve kterém se nacházejí, a na politických, ekonomických a sociálních faktorech v dané zemi. Přesný údaj o počtu dětí umístěných do pěstounské péče za rok 2022 dle oficiálních statistik Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky je 1 542 dětí. Celkový počet dětí v pěstounské péči k 31.12.2022 činí 12 268 dětí. Z toho svěřené do péče osobám blízkým nebo příbuzným je 9 080 dětí.

Specifikem této cílové skupiny může být fakt, že se pěstouni a děti v náhradní rodinné péči často potýkají s vysokou mírou stresu a emocionálního vypětí, což může být způsobeno jak traumaty z minulosti, tak současnými nároky na péči. Proto je důležité při práci s těmito lidmi brát v úvahu jejich specifické potřeby a zároveň jim poskytnout adekvátní podporu a péči. Terapeutické paradigma může pomoci pěstounům a dětem v NRP tím, že jim poskytuje nástroje pro zvládání stresu a traumat a podporuje vytváření bezpečného a pozitivního rodinného prostředí.

6.4 Popis metod získání předložených dat a vyhodnocení výchozího stavu

Data byla získána prostřednictvím rozhovoru s třemi pěstouny. Pěstouni byli vybráni na základě jejich zkušenosti s péčí o děti v náročných životních situacích a s cílem získat co nejširší přehled o využití terapeutického paradigmatu. Rozhovory byly provedeny individuálně a každý z pěstounů odpovídal na stejnou sadu šesti otázek. Byly

identifikovány klíčové téma a motivy, které se v odpovědích pěstounů opakovaly. V rámci rozhovoru byly použity následující otázky:

1. Jakým způsobem se snažíte budovat vztahy s dětmi v pěstounské péči a jak se snažíte řešit různé výzvy, které mohou vzniknout v průběhu tohoto procesu?

2. Jaké jsou vaše zkušenosti s terapeutickým přístupem v pěstounské péči a jak se snažíte integrovat terapeutické prvky do vaší práce s dětmi?

3. Jakým způsobem spolupracujete s dalšími profesionály, jako jsou například sociální pracovníci, psychologové, lékaři atd., aby zajistili nejlepší možnou podporu pro děti v pěstounské péči?

4. Jaké jsou podle vás klíčové dovednosti a vlastnosti, které by měli pěstouni mít pro úspěšnou práci s dětmi v pěstounské péči?

5. Jakým způsobem se snažíte udržovat a posilovat vztahy s biologickými rodinami dětí v pěstounské péči a jakým způsobem se snažíte podpořit vztahy mezi biologickými a pěstounskými rodinami?

6. Jaké jsou podle vás největší výhody a výzvy práce v pěstounské péči a jakým způsobem se snažíte řešit potenciální stres a vyhoření v této práci?

6.5 Specifikace stakeholderů

Hlavním stakeholderem v České republice je stát, tedy konkrétně Ministerstvo práce a sociálních věcí, které realizuje různé projekty na podporu vzdělávání pěstounů, zkvalitnění sociálních služeb, podporuje specializace v oboru pěstounské péče, rozvíjí standardy, propaguje sociální práci a díky tomu podporuje celkovou pěstounskou péči.

Dalšími subjekty jsou profesní organizace, jako je například Sdružení pěstounských rodin, jejichž největším posláním je podporovat pěstounské rodiny v jejich rozhodnutí dát dětem šťastnou a spokojenou rodinu. Poskytovat trvalou podporu a poradenství dětem i pečujícím osobám. Mezi organizace a občanská sdružení, které mohou například poskytovat podporu pěstounům a dětem v PP, lobbovat za zlepšení podmínek pro PP nebo propagovat pěstounství a upozorňovat na jeho význam, může patřit například Společnost SOS vesničky, která poskytuje pomoc ohroženým dětem.

Dalšími aktéry jsou samotní sociální pracovníci, kteří mají přímý kontakt s pěstouny a jejich dětmi a mohou tak být klíčovými partnery v procesu při aplikaci terapeutického paradigmatu v praxi.

Samozřejmě nesmíme zapomenout na biologické rodiče, kteří mohou být zapojeni do terapeutického procesu také. Dalšími zainteresovanými subjekty mohou být psychologové, terapeuti a další odborníci, kteří mohou být součástí týmu pracujícího s pěstouny a podílet se na aplikaci terapeutického paradigmatu v praxi.

7 Představení projektu

Cílem teoretické části je poskytnout teoretický základ a analýzu současného stavu problematiky spojené s projektem, který se chystá být realizován, a to využití aplikace terapeutického paradigmatu při práci s pěstouny.

Cílem praktické části je zjistit, jaké jsou aktuální výzvy a problémy v oblasti pěstounské péče a jakou roli může hrát mentoring v jejich řešení. Následně pak bude navržen projekt na využití mentoringu v rámci terapeutického paradigmatu při práci s pěstouny.

Pro lepší porozumění textu nyní objasním termíny, které jsou pro tento projekt klíčové a bez jejichž vysvětlení by mohlo být komplikovanější projektu porozumět, těmito termíny jsou:

„Mentoring nebo také mentorství (angl. mentoring či řidčeji mentorship – srov. Bey 1995) je považováno za jeden z nejstarších modelů pro lidský rozvoj; v profesní sféře se tímto výrazem označuje odborné, kolegiální a moudré vedení k učení se v profesi a k profesionálnímu růstu. Teprve relativně nedávno, v posledních dvaceti letech minulého století, začal být mentoring cíleněji směřován k učitelské profesi, výzkumně a teoreticky poznáván, podporován a rozvíjen (Saphier a kol. 2001).“²¹

Základním atributem pojmu je vztah mezi zkušeným pracovníkem/učitelem a obvykle učitelem méně zkušeným. Jde tedy zpravidla o profesionální komunikaci založenou na vztahu dvou osob, ve formě poskytování podpory a rad, pomoci s kurikulem, s vedením třídy apod. Ať již jde o účast ve formálních či neformálních mentorských programech, mentor1 v nich funguje jako přítel, průvodce, poradce a opora učitele, a také – přirozeně – jako učitel (Drago-Severson 2004, Kram 1983, Saphier a kol. 2001, Wollman-Bonilla 1997).

Mentor je „respektovaná osoba, která má na starosti méně zkušeného pracovníka. Pomáhá mu s učením i uskutečňováním dalších cílů jeho personálního rozvoje. Hraje i roli jakéhosi ochránce a prosazovatele svého chráněnce.“²² (Koubek 2003: 105).

Mentori musí být nejen zkušenými jedinci v dané oblasti, ale dle Armstronga (2015) je také velmi důležitý správný výběr jedinců na pozici mentora a také to, aby byli řádně vyškoleni vzhledem k tomu, jaký dopad může mít jejich působení na školeného. „Mentori připravují lidi k tomu, aby v budoucnosti dosahovali lepších výsledků a zvládali obtížnější výzvy, například postup v kariéře. Mentorování může hrát důležitou roli v rozvoji lídrů a manažerů.“²³

Mentoring je blízký, individuální, mezigenerační vztah staršího, zkušenějšího mentora, který má zájem předat své zkušenosti a vědomosti mladšímu, méně

²¹ LAZAROVÁ, Bohumíra. Mentoring jako forma kolegiální podpory a strategie dobré školy, s.59-60

²² KOUBEK, Josef, Anglicko-český výkladový slovník personalistiky, s.105

²³ ARMSTRONG, Řízení lidských zdrojů, s. 361

zkušenějšímu menteemu. Jedná se o specifický typ mezigeneračního vztahu. V tomto vztahu předává starší mentor své zkušenosti a dovednosti. Pomáhá tak menteemu rozvíjet jeho osobnost a orientovat ho ve společnosti a kultuře, v níž oba žijí. Mentoring přináší osobnostní, vědomostní a sociální rozvoj menteeho a je součástí procesu jeho neformálního vzdělávání (DuBois, Silverthorn, 2005, Freedman, 1993).

8 Cíl projektu

Cílem projektu jsou aktivity, které povedou k větší podpoře a motivaci pěstounů v jejich roli, rozvoji jejich kompetencí a dovedností, propagaci pěstounské péče a vytváření pozitivního obrazu o celkovém procesu pěstounské péče v očích veřejnosti a k možnosti nalezení nových pěstounů, které je potřeba podpořit a začlenit do systému péče o děti v pěstounské rodině. Zároveň je projekt zaměřen na vytvoření sítí pěstounských rodin a navázání spoluprací s dalšími organizacemi, které se zabývají péčí o děti.

Cílem této práce je vytvoření projektu na podporu a vzdělávání pěstounů v rámci mentoringu. Projekt se zaměřuje na poskytování informací a vzdělávání pro pěstouny. **Záměrem** tohoto projektu jsou návrhy na změny komunikačních vzorců s cílem zvýšit celkové blaho rodiny.

Dále bych se ráda v projektu zaměřila na několik konkrétních aspektů. Jako první bych chtěla zmínit zvýšení povědomí o celkovém pěstounství a nárůstu samotných pěstounů. Dále bych se chtěla zaměřit na poskytování psychologické podpory a vzdělávání pro pěstouny, a v neposlední řadě bych ráda v projektu zmínila podporu pěstounské rodiny v začátcích.

9 Popis cílové skupiny

Jak jsem již zmiňovala v analýze potřebnosti, do pěstounské péče jsou nejčastěji svěřovány děti, o něž nemůže osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník. Pěstounská výchova má přednost před výchovou ústavní. (Šance dětem [online])

Cílovou skupinu v rámci projektu můžeme rozdělit na dvě skupiny. Co se týče přímé cílové skupiny, která má prospěch z klíčových aktivit a celkového projektu, jedná se o pěstouny a jejich děti.

V rámci mého projektu se setkám se čtyřmi cílovými skupinami. Mezi ně patří pěstouni, děti v pěstounské péči, odborníci, kteří jsou v úzkém kontaktu se samotnými pěstouny a biologičtí rodiče či blízká rodina.

Pěstouni jsou osoby, kteří se rozhodli poskytnout dítěti domov a péči, ať už na dobu určitou nebo neurčitou. Pěstouni mohou mít různé zkušenosti s péčí o dítě a různé vzdělání.

V zákoně je „pěstoun“ vymezen jako někdo, kdo skýtá záruku řádné péče, má bydliště na území České republiky a souhlasí se svěřením dítěte do pěstounské péče.

Pěstoun jako subjekt je svébytný dospělý člověk, který má své zkušenosti. Svůj životní příběh, své potřeby, své prožívání. Má důvody, pro které chce přijmout dítě do pěstounské péče. Je jedinečný. (MPSV, Ing. Hana Jurajdová, Ph.D.)

Pěstoun jako objekt je ve službě svého „zadavatele“, tj. státu. Respektuje relevantní právní úpravu. Povinnosti vyplývající z uzavření „Dohody o výkonu pěstounské péče“. Povinnosti, které mu plynou z Individuálního plánu ochrany dítěte, jež je mu svěřeno.

Doporučení odborníků. Pěstoun participuje, ale v mnoha situacích se musí rozhodovat sám.

Další součástí cílové skupiny jsou samozřejmě děti v pěstounské péči. Jak jsem již zmiňovala v analýze potřebnosti, do pěstounské péče jsou nejčastěji svěřovány děti, o něž nemůže osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník. Pěstounská výchova má přednost před výchovou ústavní. (Šance dětem [online])

Pěstounská péče je vhodná pro všechny děti, které žijí v ústavních zařízeních, ale také pro děti, které opouštějí svou biologickou rodinu. Často to bývá kvůli tomu, že se rodiče nemohou nebo nechtějí o děti starat, anebo péči o děti jednoduše nezvládají.

Mezi nejčastěji umisťovanými dětmi do pěstounských rodin jsou:

- dětí, jejichž rodiče jsou ve výkonu trestu,
- starší děti,
- nemocné či handicapované děti,
- dětí jiného než majoritního etnika,
- sourozenci (někdy z velkých sourozeneckých skupin).

V tomto projektu mohou být bráni jako odborníci například psychologové, sociální pracovníci, vzdělávací pracovníci, terapeuti nebo jiní profesionálové, kteří se specializují

na pěstounskou péči, péči o děti z problematických rodin, rodinnou terapii, výchovu a vzdělávání dětí a podobně. Klíčové v rámci této pozice je, aby měl odborník zkušenosti s prací s dětmi a rodinami v obtížných situacích, a aby dokázal poskytnout relevantní informace, podporu a vzdělání jak pro pěstouny, tak i pro biologickou rodinu.

Biologičtí rodiče jsou v rámci pěstounské péče také nedílnou součástí a zároveň další cílovou skupinou, která bude součástí mého projektu. Práce s biologickou rodinou by mohla pomoci předcházet situacím, kdy děti musí opustit svou rodinu a být tak umístěny do ústavní péče nebo do péče pěstounů.

10 Klíčové aktivity

Cílem této práce je vytvoření projektu na podporu a vzdělávání pěstounů v rámci mentoringu. Projekt se zaměřuje na poskytování informací a vzdělávání pro pěstouny. K tomu nám budou nápomocny klíčové aktivity projektu, které jsem rozdělila do několika částí:

KA 1 – Příprava: Příprava mentoringu obnáší několik kroků, které je třeba provést. Jedná se o určení cílové skupiny, tedy pěstounů, kteří budou mít zájem o účast v projektu. Je potřeba zvážit faktory jako věk dětí, počet dětí v pěstounské rodině apod., aby byl výsledek co nejvíce efektivní a přizpůsoben potřebám pěstounů. Příprava mentoringového programu pro pěstouny by měla být provedena systematicky a s důrazem na potřeby rodiny.

KA 2 - Výběr vhodných mentorů: Mentori by měli být zkušení pěstouni, kteří mají

dlouhodobé a kvalitní zkušenosti s péčí o děti. Hledání vhodných mentorů může probíhat prostřednictvím sociálních sítí, nebo prostřednictvím osobního kontaktu. Hledání vhodných mentorů může probíhat prostřednictvím několika různými způsoby.

a) Navázat komunikaci s organizacemi, které se věnují práci s pěstouny a jejich podpoře. Mezi takové organizace, jež by mohly být užitečnými partnery pro spolupráci na mentoring, mohou patřit například organizace, podporující pěstounskou péči a náhradní rodinné péče, místní poradny specializující se na práci s rodinami s dětmi, psychologické poradny, organizace poskytující školení a supervizi pro pěstouny, nebo organizace zaměřené na prevenci a řešení traumat u dětí. Tyto organizace mohou mít vytvořeny seznamy pěstounů, kteří by mohli být vhodní pro námi zvolený mentoringový program.

b) Oslovení zkušenějších pěstounů, kteří za sebou mají několik let praxe a jejich zkušenosti tak mohou být pro projekt velmi užitečné.

c) Oslovení a navázání komunikace s odborníky, mezi které mohou patřit například odborníci na problematiku pěstounství, pedagogové či psychologové se specializací na práci s dětmi, poradci pro pěstouny a jejich rodiny, či zkušený pracovník v oblasti sociálních služeb, který se zabývá péčí o děti a mladistvé.

KA 3 – Propagace programu je důležitou částí projektu z toho důvodu, že je třeba informovat potenciální zájemce o možnostech spolupráce a zvýšit tak povědomí o existenci zmíněného projektu. Projekt lze propagovat několika způsoby.

1. Webové stránky: Vytvoření webových stránek, které popíší celkový program a jeho následné cíle, budou zahrnovat informace o tom, jak je možné se do projektu zapojit, jaké jsou jeho výhody, a co se očekává od případných zájemců.

2. Setkání s místními organizacemi: Místními organizacemi jsou myšleny mateřské školy, dětské domovy, poradny apod, které je potřeba následně seznámit s

mentoringovým programem. Zvýšení povědomí o projektu a vysvětlení jeho cílů může vést k většímu zájmu o spolupráci.

3. Sociální média: Využití sociálních médií, jako jsou Facebook, Twitter a Instagram, k propagaci programu. Vytvoření účtů a následné sdílení příspěvků, které upozorní veřejnost na projekt a bližší informace o něm.

4. Letáky a plakáty: Vytvoření letáků a plakátů, které popisují projekt a jeho cíle. Úkolem by bylo je rozvěsit v místech, kde se pohybují potenciální zájemci, např. v mateřských školách, na zdravotnických střediscích nebo v obecním úřadě.

KA 4 – Realizace Mentoringu: Během mentoringu bude využita metoda práce se skupinou, kdy bude pěstounům představen harmonogram programu.

- **Úvod mentoringu:** V rámci prvního setkání bude ze strany sociálního pracovníka pěstounům podrobně vysvětleno, jak program funguje, jaká jsou jeho pravidla a co je jeho cílem.

- **Diskuze mezi sociálním pracovníkem a pěstouny:** Následně sociální pracovnice s pěstouny projde různé oblasti výchovy a péče o děti, které by mohly být zlepšeny. Tyto oblasti mohou zahrnovat například způsoby, jakými pěstouni komunikují s dětmi, a jak by mohla být případně zlepšena. Následně může sociální pracovnice otevřít téma „strategie“ pro zvládání výchovných výzev, které mohou být součástí výchovy a společně tak najít způsoby, jak tyto stresové situace zvládat co nejlépe. Dále se může jednat o podporu správného vývoje dítěte, správnou výživu a hygienu, podporu vzdělávání a další důležité oblasti spojené s péčí o dítě. Sociální pracovnice společně s pěstouny následně stanoví konkrétní cíle, kterých chtějí dosáhnout a určí tak následné kroky, jakými se k těmto cílům dostanou. Některé kroky mohou zahrnovat například nácvik konkrétních dovedností (lepší komunikace, plánování času, organizace domácnosti,..), navázání vztahu s jinými pěstouny apod. Cíle a kroky jsou dohodnuty tak, aby byly realistické a dosažitelné za každé situace, a přinášely tak zlepšení jak rodině, tak i dětem.

- Následná spolupráce mezi pěstounem a mentorem

Po výše uvedené úvodní schůzce začnou pěstouni s mentorovou pomocí na stanovených cílech pracovat. Pěstouni budou mít v tuto chvíli přístup ke vzdělávacím materiálům a budou se pravidelně setkávat s mentorem. Na těchto schůzkách se budou společně zabývat různými tématy, jako je například zvládání chování dítěte, komunikace s biologickými rodiči, či řešení náročných situací. Mentoring může pomoci pěstounům získat nové nástroje a techniky pro zvládání těchto situací a poskytnout jim prostor pro sdílení svých zkušeností a podporu v situacích, kdy se snaží najít řešení. Zároveň na těchto schůzkách budou společně reflektovat situaci, diskutovat o výzvách, které pěstounství přináší, a hledat způsoby, jak je překonat. Mentor bude po celou dobu mentoringového procesu pěstounům poskytovat podporu a povzbuzení v jejich práci i ve chvíli, kdy se setkají s obtížemi a výzvami, které pro samotné pěstouny bývají náročné. Mentor bude také poskytovat praktickou pomoc při hledání řešení problémů, které mohou

v průběhu pěstounství vznikat. Společně s pěstouny budou analyzovat situaci a hledat nejlepší řešení. Mentor může pomoci pěstounům přemýšlet o problémech jiným způsobem a přijít s novými nápady a perspektivami. Následně může pracovat na posílení sebevědomí a sebeúcty pěstounů a pomáhat jim rozvíjet jejich dovednosti a schopnosti v oblasti pěstounství. To může zahrnovat například trénink komunikačních dovedností, řešení konfliktů, plánování a organizace, nebo jakýchkoli jiných oblastí, které jsou pro pěstouny důležité.

- **Monitorace:** Program bude průběžně po celou dobu monitorován z důvodu zajištění, že jsou cíle jsou a zda pěstouni získali z mentoringu maximální prospěch. V tom bude nápomocný systém, který bude pravidelně zhodnocovat, jakým směrem se program ubírá a zda jsou dosahovány výsledky, které jsou požadovány. Program bude průběžně po celou dobu monitorován z důvodu zajištění, že jsou cíle jsou a zda pěstouni získali z mentoringu maximální prospěch. V tom bude nápomocný systém, který bude pravidelně zhodnocovat, jakým směrem se program ubírá a zda jsou dosahovány výsledky, které jsou požadovány. Systém byl zvolen formou účasti na mentoringových setkání (jak často se pěstouni účastní mentoringových setkání, zda dodržují plánovaný program a zda plní své závazky) a pravidelné hodnocení (ankety, dotazníky) ze strany pěstounů, zda jsou s průběhem mentoringu spokojeni.

- **Brainstorming:** „Brainstorming je skupinová kreativní technika. Cílem je generování co nejvíce nápadů na dané téma.“ V rámci brainstormingu budou účastníci programu společně diskutovat o tom, co by mohlo být v rámci projektu vylepšeno, jakými způsoby by se mohlo dosáhnout lepších výsledků a jakými nástroji by se daly problémy řešit. Tímto způsobem by mohl brainstorming pomoci získat nové nápady, vhledy a pohledy na celkově zrealizovaný projekt a přinést novou inspiraci případně pro projekt další.

KA 5 – Evaluate a závěr mentoringu: Po skončení mentoringu bude prostor pro zpětnou vazbu účastníků, vyjádření jejich názorů a pocitů z celého projektu. Jakákoliv zpětná vazba bude vítána. Na Facebookové skupině bude vytvořen anonymní online dotazník, který bude obsahovat následující otázky:

- Jakým způsobem Vám mentoring pomohl nebo nepomohl v rozvoji Vašich dovedností?
- Bylo Vaše očekávání od mentoringu naplněno?
- Co by se v rámci organizace mohlo do příštího mentoringu vylepšit?
- Co se Vám na mentoringu nejvíce líbilo, nebo naopak, co Vám při něm chybělo?
- Jaký byl Váš celkový dojem z mentoringu?
- Jaké další návrhy, podněty a připomínky k mentoringu máte?

Poděkování všem zúčastněným, za podporu, účast a za celkový přínos do hodnocení projektu. Další poděkování patří donátorům a sponzorům, kteří celý projekt podpořili. Ukončení mentoringu.

KA 6 - Presentace projektu: Po ukončení mentoringu se sepíše finální zpráva pro donátory a sponzory a zároveň bude nahrána na webové stránky organizace do interních sdělení. Dále bude vytvořena prezentace, která bude obnášet souhrn dokončeného projektu a následně vyvěšena na sociální síť.

11 Indikátor splnění

„Indikátor je ukazatel, který slouží ke sledování a vyhodnocování stavu plnění jednotlivých stanovených cílů, resp. Opatření.“ (MMR [online])

	Klíčová aktivita	Indikátor splnění
1.	Příprava	<ul style="list-style-type: none"> • Sestavený tým (2 sociální pracovníci, 1 pracovník nevládní organizace, který je koordinátorem pro pěstounskou péči, 3 pěstouni jako pomocní organizátoři a zároveň lektori) • Sestavený program mentoringu • Sestavený harmonogram (viz. Kapitola č. 13)
2.	Výběr vhodných mentorů	<ul style="list-style-type: none"> • Vyplněné životopisy a reference od případných kandidátů • Uskutečněné pohovory s kandidáty • Vyplněný psychologický test (viz. Příloha)
3.	Propagace programu	<ul style="list-style-type: none"> • Vytvořený plakát (Viz. příloha) • Plakát zveřejněn na webových stránkách • Dále na sociálních sítích: Facebook, Instagram
4.	Realizace mentoringu	<ul style="list-style-type: none"> • Vyplněná docházka s podpisem účastníků (2 sociální pracovníci, 1 odborník, 3 pěstouni jako organizátoři, 20 pěstounů) • Připravené materiály ve formě nácvikových rozhovorů a kazuistik, 3 připravené prezentace k výkladu
5.	Evaluce	<ul style="list-style-type: none"> • Ústní zpětná vazba mezi všemi zúčastněnými ihned po skončení mentoringu • 1x Anonymní dotazník, který je vyvěšen na FB skupině ve formě odkazu
6.	Prezentace projektu	<ul style="list-style-type: none"> • 1x Sepsaná zpráva pro donátory • 1x Vytvořená prezentace

Tabulka 1: Indikátory splnění (zdroj: vlastní tvorba)

12 Management rizik

Řízení rizik je část projektového managementu, která se zaměřuje na identifikaci, analýzu a minimalizaci rizik, které mohou mít negativní dopad na projekt. Pomocí různých metod a technik se snaží eliminovat současná rizika a předejít tak budoucím faktorům, které by mohly zvýšit rizikovost projektu.

Během organizace mentoringu může nastat několik rizik, jejichž výčet popisují níže. Management rizik nám může pomoci identifikovat tato rizika a minimalizovat jejich negativní dopady na celý mentoring, čímž se zvýší jeho úspěch.

Klíčové aktivity	Identifikace předpokládaných rizik	Analýza rizik	Hodnocení rizik	Důsledky	Návrhy na preventivní opatření
Příprava	Nesehnání	Nízké riziko.	Výrazný vliv na naplnění cíle projektu a indikátorů plnění.	Zpoždění v přípravách na mentoring. Nižší kvalita samotného mentoringu kvůli nedostatečnému počtu lidí na přípravu a organizaci.	Vyhledání mentorů včas, sepsání závazné smlouvy před samotným vstupem do projektu.
Výběr vhodných mentorů	Nedostatečná míra identifikace účastníků s rolí pěstouna. Pěstouni se nebudou cítit dostatečně připraveni na plnění svých rolí v praxi.	Střední riziko.	Výrazný vliv na naplnění cíle projektu a indikátorů plnění.	Nedostatečná péče o děti v PP. Neefektivní řešení problémů v rodině. Neadekvátní komunikace mezi pěstouny a dítětem, či pěstouny a biologickou rodinou.	Zvýšení náročnosti výběru pěstounů a přísnější kritéria pro jejich výběr Poskytnutí kvalitnějšího vzdělávání v rámci zlepšení jejich znalostí a schopností v oblasti péče o děti Pravidelné sledování a hodnocení práce pěstounů.

Zajištění a pozvání účastníků a dostatečná propagace	Nezájem o výstupy z mentoringu.	Střední riziko.	Výrazný vliv na naplnění cíle projektu a indikátorů plnění.	Může způsobit finanční ztráty nebo být vnímáno jako selhání organizátora a ukázka toho, že se nevyplatí v budoucnu takové mentoringy pořádat.	Propagace mentoringu na sociálních sítích a webových stránkách s předstihem a jasně cílenou myšlenkou. Vytvoření atraktivního programu, nástřel aktivit a vybraných témat, které budou jeho součástí.
Realizace mentoringu	Někdo odejde během workshopu. Nesoulad mezi mentorem a mentee.	Nízké riziko.	Střední vliv na naplnění cíle projektu a indikátorů plnění.	Narušení průběhu mentoringu a snížení tak jeho kvality a efektivity. Může být také obtížnější pokračovat v plánovaných aktivitách, pokud se počet účastníků v průběhu mentoringu sníží.	Vytvoření interaktivní formy mentoringu, která účastníky zaujme, bude zahrnovat skupinové aktivity, aby se všichni aktivně zapojili do diskuse.
Evaluace	Negativní zpětná vazba.	Střední riziko.	Minimální dopad na naplnění cíle projektu a indikátorů plnění.	Může demotivovat v dalším pořádání podobných mentoringů, ale hlavně může mít negativní dopad na pověst o účinnosti mentoringu v rámci sociální práce při práci.	Důkladná příprava, jasně definovaný cíl mentoringu. Povědomí a jasné očekávání od účastníků, aby se minimalizovala nejasnost ohledně toho, co se od mentoringu očekává. Udržování kontaktu s účastníky, průběžná kontrola, zlepšování procesu

				s pěstounskými rodinami.	všech uskutečněných setkání.
Prezentace projektu	Nezájem o výstupy z mentoringu.	Střední riziko.	Minimální dopad na naplnění cíle projektů a indikátorů plnění.	Ztracené a zbytečně využitě dotace a sponzorské dary.	Zapojení zúčastněných pěstounů do tvorby výstupů. Propagace výstupů z mentoringu na webových stránkách a v rámci širší veřejnosti.

Tabulka 2: Management rizik (Zdroj: vlastní tvorba)

13 Výstupy a předpokládané výsledky projektu

Výstupem se dle Oxfordského slovníku [online] rozumí „Množství něčeho, co osoba, stroj nebo organizace produkuje.“²⁴

Výstupem v rámci mentoringu je zvýšení sebevědomí a sebeúcty pěstounů, kteří mají v péči jedno, či více dětí. Dalším výstupem je zlepšení komunikačních dovedností jak s dítětem, tak případně i s jeho biologickou rodinou. V neposlední řadě se jedná o výstup, který je nedílnou součástí péče o děti v PP, a to je získání nových znalostí a dovedností, které mohou pěstouni využít v rámci terapeutického paradigmatu při práci s dětmi. Právě díky tomuto výstupu mohou pěstouni posunout vpřed jejich schopnosti a poskytovat dětem adekvátní péči. Mimo jiné je výstupem i společně vytvořená prezentace s klíčovými body, která může sloužit jako výukový materiál pro ostatní pěstouny, nebo může být zveřejněna na webových stránkách organizací, zabývajících se touto problematikou. Výstupem je také vyplněná evaluace, tedy anonymní dotazník, vyhotovené nápady, které vznikly při brainstormingu v závěru mentoringu a závěrečná zpráva pro sponzory a donátory projektu.

Výsledkem je dle Oxfordského slovníku [online] definován jako: „Výsledek nebo účinek nějaké akce či události.“²⁵

Možným výsledkem může být zvýšení informativnosti veřejnosti o problematice náhradní rodinné péče a významu pěstounství, což může vést k většímu zájmu o tuto oblast, k podpoře stát se novým pěstounem a ke snížení stigma spojeného s náhradní rodinnou péčí. Se vším uvedeným může být spojena i větší finanční podpora a pomoc ze strany státu a organizací, které se této oblasti věnují.

Hlavním výsledkem projektu by mohlo být vytvoření komunitní sítě pěstounů, kteří by mohli vzájemně sdílet své zkušenosti a podporovat se v péči o děti. Tato síť by mohla vést k většímu pocitu sounáležitosti a solidarity mezi pěstouny a k vytvoření silnější komunity, která by mohla být prospěšná pro pěstouny i děti. Síť může být nápomocná i při vytváření různých aktivit pro děti, které by mohly být prospěšné pro jejich vývoj. Například, organizování různých sportovních nebo kulturních akcí, které by mohly posílit sebevědomí dětí, rozvíjet jejich schopnosti a zároveň umožnit dětem potkat se s dalšími dětmi v podobné situaci. Tím by se dětem poskytla příležitost rozvíjet své sociální dovednosti a vytvářet si nové přátelství. A v neposlední řadě se můžou některé z těchto dětí potýkat s různými emocionálními a behaviorálními problémy, a proto potřebují kromě lásky a porozumění také stabilní a podpůrné prostředí, které by jim mohli poskytnout pěstouni a další členové komunity. Tím by se dětem umožnilo lépe se adaptovat na nové prostředí a získat větší jistotu a pocit bezpečí.

²⁴ Vlastní překlad

²⁵ Vlastní překlad

14 Popis přidané hodnoty projektu

Popis přidané hodnoty projektu je klíčovým prvkem, který pomáhá ukázat, jaký dopad bude mít projekt na cílovou skupinu a celou společnost. Přidaná hodnota projektu vyjadřuje význam a přínos, který projekt přináší.

Projekt pomůže pěstounům získat nové praktické zkušenosti, dovednosti a povědomí o potřebě mentorování, v oblasti terapeutického paradigmatu, které je následně možné využít pro jejich péči. Díky tomuto projektu se pěstouni mohou dostat do kontaktu s odbornými mentory, kteří jim pomůžou vysvětlit a zároveň pochopit, jak pro ně může být mentoring důležitý. Mentoring může být užitečný pro nové nebo nezkušené pěstouny, kteří se snaží lépe porozumět své roli a zvládnout výzvy, které s ní souvisejí. Mentoring je poskytnut od zkušenějších pěstounů, kteří jsou ochotni sdílet své zkušenosti a nabídnout rady a podporu.

Dále může projekt zvýšit povědomí o problematice pěstounské péče a potřebě mentorování pro pěstouny. Díky tomu bude veřejnost informována o tom, jak důležitou roli hrají pěstouni ve společnosti, a jakým způsobem mohou být podpořeni. To může vést následně k většímu zájmu o pěstounskou péči ze strany společnosti, a také k větší podpoře a uznání samotných pěstounů. Povědomí o potřebě mentorování pro pěstouny také přispěje ke zlepšení kvality pěstounské péče.

Domnívám se, že propagací tohoto projektu můžeme přispět k tomu, že se situace pěstounů v naší společnosti zlepší a získají větší podporu. Díky zvýšenému povědomí o problematice pěstounství a potřebě mentoringu pro pěstouny může být v budoucnu více lidí ochotno stát se pěstouny.

15 Harmonogram – Ganttův diagram

„Ganttův diagram je chronologický pruhový graf, snadno čitelná časová osa, pomocí které můžete přehledně vizualizovat podrobnosti projektu.“ (Microsoft [online])

V následující tabulce můžete vidět harmonogram projektu v rámci Ganttova diagramu. Harmonogram je uspořádán na začátek **dubna**, kdy začíná veškerá příprava projektu. V tomto měsíci se již také aktivně hledají vhodní mentoři, kteří budou školit a vzdělávat účastníky v samotné realizaci mentoringu. Tato aktivita tedy trvá od poloviny dubna, až do konce **května**.

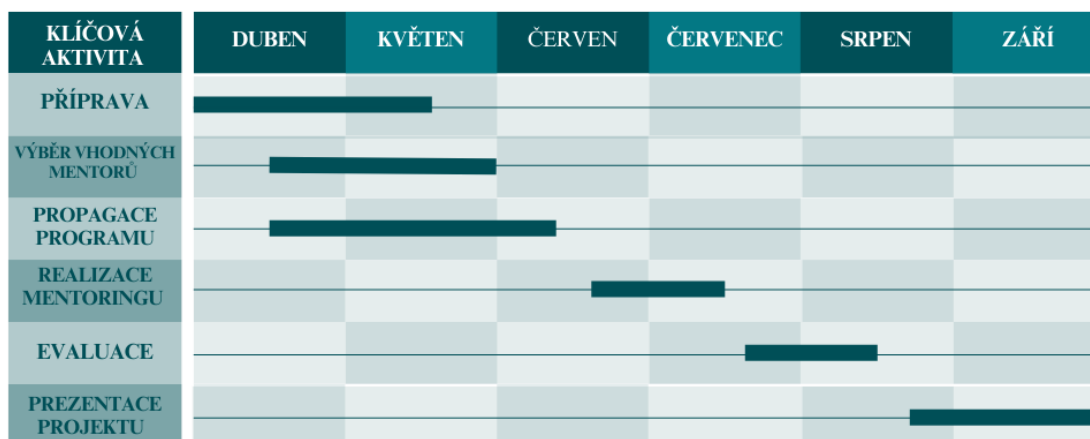
V rámci měsíce dubna, **května** až do **půlky června** se v rámci webových stránek, sociálních sítí a široké veřejnosti zajistí a pozvou účastníci.

V druhé **půlce června** a první půlce **července** se již realizuje samotný mentoring. Konkrétně se jedná o **čtyři soboty** v měsíci, vždy **od 9:00 cca do 13:00 hod.** Součástí workshopu je i zpětná vazba, tedy evaluace. Ta bude probíhat od konce mentoringu, tudíž stále v měsíci **červenci**, kdy účastníci mají možnost svou zpětnou vazbu sdílet hned po ukončení mentoringu, nebo poté elektronickou formou do poloviny **srpna**.

Po uplynutí doby, která byla vyhrazena pro zpětnou vazbu formou dotazníku, se poté zbytek srpna a celé **září** začne tvořit zpráva pro sponzory a donátory, prezentace, výukový materiál s klíčovými body z mentoringu.

Celková délka trvání projektu je tedy 6 měsíců

GANTTŮV DIAGRAM

Obrázek 2: Ganttův diagram (Zdroj: vlastní tvorba v programu Canva)

16 Rozpočet

Rozpočet je sestaven z dotací Operačního programu Olomouckého kraje – podpora rozvoje vzdělávání za splnění

veškerých podmínek pro získání dotací, a to na základě řádně podané žádosti a písemné veřejnoprávní smlouvy uzavřené mezi poskytovatelem a příjemcem. Celkový rozpočet projektu tedy činí:

Náklady na celý projekt			
Druh výdajů rozpočtu	Cena za jednotku	Počet jednotek	Celkem
1. Osobní náklady			
1.1.Náklady na organizátory	500 Kč	3	1 500 Kč
1.2.Náklady na lektory	300 Kč	3	900 Kč
2. Cestovné			
2.1.Místní cestovné	150 Kč	20	3 000 Kč
3. Zařízení a vybavení			
3.1.Pronájem budovy	10 000 Kč	1	10 000 Kč
3.2.Projektor	1 000 Kč	1	1 000 Kč
3.3.Notebook	0 Kč	1	0 Kč
4. Publicita projektu			
4.1. Propagace na soc. sítích	5 000 Kč	1	5 000 Kč
4.2.Tisk letáků – velký	48 Kč	15	720
4.3.Tisk letáků – malý	25 Kč	120	3 000 Kč
5. Náklady na stravování			
5.1. Pití	130 Kč	30	721 900 Kč
5.2.Jídlo	200 Kč	30	6 000 Kč
6. Spotřební materiál			
6.1.Papíry	150 Kč	2	300 Kč

6.2.Flipchart	400 Kč	1	400 Kč
6.3.Propiska	15 Kč	30	450 Kč
6.4.Zvýrazňovač	20 Kč	15	300 Kč
Celkově uznané náklady (Rozpočet celkem)			33 770 Kč

Tabulka 3: Rozpočet (Zdroj: vlastní tvorba)

17 Logframe projektu

„Metoda logického rámce je postup, který umožňuje navrhnout a uspořádat základní charakteristiky projektu ve vzájemných souvislostech.“ (ESFR [online])

Logframe projektu				
Název projektu:	Spolu pro děti: Inovativní přístup k pěstounské péči			
Celkový rozpočet:	Celkový rozpočet činí 33 770 Kč			
Projektová strategie	Popis projektové strategie	Indikátory plnění	Zdroje k ověření	Předpoklady a rizika
Záměr projektu	Aktivity, které povedou ke zlepšení kvality péče poskytované pěstouny dětem v PP.	Navržené aktivity, které povedou ke zlepšení kvality péče poskytované pěstouny dětem v PP, v podobě mentoringu.	Změna názoru v očích pěstounů na vnímání před a po skončení projektu.	Předpokladem je: Dostatečný zájem pěstounů o mentoring. Rizikem je: Nedostatečný zájem o mentoring ze strany pěstounů.
Cíl projektu	Návrh změn komunikačních vzorců v rámci mentoringu.	Vytvořen návrh na mentoringové setkání.	Dokumentace projektu, ve které bude důkladně popsán vytvořený návrh na mentoring.	Předpokladem je: - Vytvořen návrh na podobu mentoringu. Rizikem je: - Neuspokojivá kvalita návrhu mentoringu.
Výstupy projektu	- Seznámení pěstounů s mentoringem. - Vytvořená prezentace.	- Povědomí o důležitosti mentoringu v praxi. - Vytvořená prezentace.	- Sdílená prezentace z mentoringu na webových stránkách organizací zabývajících se touto problematikou.	Předpokladem je: - Úspěšné seznámení pěstounů s důležitostí mentoringu. - Sepsání a publikování závěrečné zprávy. - Vytvořená prezentace. Rizikem je:

				- Nezáměr o výstupy z mentoringu
Klíčové aktivity	<ol style="list-style-type: none"> 1. Příprava 2. Výběr vhodných mentorů 3. Propagace programu 4. Realizace marketingu 5. Evaluace 6. Prezentace projektu 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sestavený tým a program 2. Uskutečněné pohovory s kandidáty, vyplněný psychologický test 3. Vytvořený plakát. 4. Vyplněná docházka, připravené výukové materiály 5. Ústní zpětná vazba, anonymní dotazník 6. Sepsaná zpráva pro sponzory a donátory, vytvořená prezentace s klíčovými body z mentoringu. 	<p>Dokumentace projektu, ve které budou shrnuty všechny organizační body: příprava, výběr vhodných mentorů, propagace a pozvání účastníků, vytvoření a rozvěšení plakátů. Dále také hlavní body samotného mentoringu, průběh, evaluace, odkaz na vytvořenou prezentaci.</p>	<p>Předpokladem je:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dostatečné finanční zdroje pro realizaci projektu. - Záměr ze strany pěstounů o realizaci mentoringu. <p>Rizikem je:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nedostatečné finanční zdroje. - Nezáměr o mentoring, či minimální účast.

Tabulka 1: Logframe projektu (Zdroj: vlastní tvorba)

Závěr

Tato absolventská práce se věnuje tématu využití terapeutického paradigmatu při práci s pěstouny.

Její cíle bylo na základě kompilace odborných zdrojů a provedené analýzy zjistit, jaké možnosti může terapeutické paradigma přinést ve prospěch pěstounů i jejich dětí.

V teoretickém ukotvení jsem popsala vybrané teorie, metody a techniky, které lze při aplikaci terapeutického paradigmatu při práci s pěstouny využít a podrobněji jsem se zabývala základními paradigmaty sociální práce. V sociální politice jsem se zaměřila na principy, funkce a nástroje, které je možné využít v rámci mého tématu. Popsala jsem i úzké propojení mezi pěstounskou péčí a rodinnou politikou v kontextu podpory pěstounských rodin.

Zmínila jsem i legislativní ukotvení a zákony, kterými se pěstounská péče v České republice řídí, a podle kterého zákona se upravuje proces umístování dětí do pěstounské péče.

V rámci analýzy potřebnosti jsem se snažila za použití výše zmíněných metod zjistit, jak je v praxi terapeutické paradigma využíváno.

Bibliografie

89/2012 Sb. občanský zákoník. In: Aspi, Wolters Kluwer [online]. Česká republika: ASPI,2012 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z:
https://www.aspi.cz/products/lawText/1/74907/1/2/zakon-c-89-2012-sb-obcansky-zakonik#c_53172

Anon., 2008. Rodinná politika na úrovni krajů a obcí: metodické „doporučení“ Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. ISBN 978-80-86878-82-9.

ARMSTRONG, Michael. *Řízení lidských zdrojů: Moderní pojetí a postupy* [online]. Třinácté. Praha: Grada Publishing, 2015 [cit. 2023-04-27]. ISBN 978-80-247-9882-0. Dostupné z:
https://books.google.cz/books?id=L6mTCgAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

BARVÍKOVÁ, Jana, SVOBODOVÁ, Kamila, ŠŤASTNÁ, Anna. Podmínky výkonu sociálně – právní ochrany dětí na úrovni obecních úřadů obcí s rozšířenou působností. [online], [cit. 2015-03]. Praha: VÚPSV v.v.i., 2010. Dostupné z World Wide Web: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_326.pdf

BECHYŇOVÁ, Věra, KONVIČKOVÁ, Marta. Sanace rodiny. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-392-5.

BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, Alžběta. Sociální práce s rodinou: Základné východiská a aktuálne trendy. Druhé. Slovenská republika: Banská Bystrica: Pedagogická fakulta, 2009, 2009, 250 s. ISBN 978-80-557-0502-6.

BUBLEOVÁ, PhDr. Věduna, Bc. Jana FRANTÍKOVÁ a Mgr. Lucie VRÁNOVÁ. Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka [online]. Praha: Středisko náhradní rodinné péče o. s., 2011 [cit. 2023-04-24]. ISBN 978-80-87455-03-6. Dostupné z: <https://www.adoptce.com/wp-content/uploads/stredisko-nahradni-rodinne-pece-zakladni-informace-o-pestounske-peci-a-peci-porucnika.pdf>

BUBLEOVÁ, PhDr. Věduna, Bc. Jana FRANTÍKOVÁ, Jana GROHOVÁ a Alena VÁVROVÁ. Dítě v náhradní rodině potřebuje i vaši pomoc! [online]. Praha: Středisko náhradní rodinné péče o. s., 2011, 42 s. [cit. 2023-04-24]. ISBN 978-80-87455-06-7. Jana Grohová, PhDr. Věduna Bubleová, Alena Vávrová, Bc. Jana Frantíková. Dostupné z: http://pestounskapece.cz/file_prirucky-a-publikace/SNRP/dite_v_nrp_potrebuje_vasi_pomoc.pdf

DRAGO-SEVERSON, E. *Helping teachers learn. Principal leadership for adult growth and development*. Thousand Oaks (CA) : Corwin Press, 2004.

ETICKÝ KODEX SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČR. 2006. Společnost sociálních

Formy náhradní rodinné péče. MPSV [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/formy-nahradni-rodinne-pece>

GABRIEL, Zbyněk a Tomáš NOVÁK. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči*. Praha: Grada publishing, 2008, 144 s. ISBN 978-80-247-1788-3.

GIDDENS, Anthony a Jan JAŘAB. *Sociologie*. Praha: Argo, 2013, 1999, 595 s. ISBN 80-7203-124-4.

HEŘMANOVÁ, Mgr. Jana, Mgr. et Mgr. Marek VÁCHA, Ph.D., Mgr. Hana SVOBODOVÁ, PhDr. Marie ZVONÍČKOVÁ a Mgr. Jan SLOVÁK. *Etika v ošetrovateľské praxi*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-3469-9.

KOUBEK, Josef. *Anglicko-český výkladový slovník personalistiky*. Praha: Management Press, 2003, 190 s. ISBN 8072610805.

KREBS, Vojtěch a kol., 2015, *Sociální politika*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-921-2.

KUCHAŘOVÁ, Věra, Jana BARVÍKOVÁ, Sylva HÖHNE, Olga NEŠPOROVÁ, Jana PALONCYOVÁ a Lucie VIDOVIČOVÁ. *Zpráva o rodině 2020* [online]. Praha: VÚPSV, v. v. i. Praha, 2020 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Zpráva+o+rodině+2020.pdf/c3bdc63d-9c95-497d-bded-6a15e9890abd>

LAZAROVÁ, Bohumíra. *Mentoring jako forma kolegiální podpory a strategie dobré školy*. *Pedagogika - časopis pro vědy o vzdělávání a výchově* [online]. 2010, 60(3-4), 59-69 [cit. 2023-04-27]. Dostupné z: <https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=906%20title=>

Legislativa a systém sociálně-právní ochrany. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/legislativa-a-system-socialne-pravni-ochrany>

MATĚJČEK, Zdeněk, KOLUCHOVÁ Jarmila. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002, 155 stran. ISBN 80-717-8637-3.

MATĚJČEK, Zdeněk. Co děti nejvíc potřebují. Sedmé. Praha: Portál, 2015, 108 s. ISBN 978-80-262-0853-2.

MATĚJČEK, Zdeněk. Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-304-8.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. Encyklopedie sociální práce. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. Metody a řízení sociální práce. Třetí. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. Slovník sociální práce. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. Základy sociální práce. Třetí. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7.

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016, ISBN 978-80-7421-120-1

Národní koncepce podpory rodin s dětmi. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky [online]. Praha: MPSV, 2005 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Narodni_koncepce_podpory_rodin_s_detmi.pdf

NAVRÁTIL, Pavel. Sociální práce jako sociální konstrukce. Sociologický Časopis / Czech Sociological Review [online]. 1998, 34(1), 37-50 [cit. 2023-04-25]. Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/1998/01/05.pdf>

NOVOTNÁ, Jana. Teorie sociální práce. 2014. Jihlava: Vysoká škola polytechnická, 127 s. ISBN 978-80-87035-96-2.

OXFORD LEARNER'S DICTIONARY [online]. Advocacy [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/advocacy>

OXFORD LEARNER'S DICTIONARY. OXFORD LEARNER'S DICTIONARY [online]. Advocacy [cit. 2023-04-30]. Dostupné z: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com>

PAYNE, Malcolm. Modern Social Work Theory [online]. 4 th edition. London: Palgrave Macmillan, 2014 [cit. 2023-04-24]. ISBN 978-0-230-24960-8. Dostupné z: [modern-social-work-theory-4nbsped-0190615249-9780190615246_compress.pdf](https://www.palgrave.com/us/book/9780230249608)

PAZLAROVÁ, Hana, 2016. Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese. Vydání první. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1020-7.

Pěstounství je profese. MPSV [online]. Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2015 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Pestounstvi_profese_archiv.pdf/05050b43-98a8-c396-7195-c2134e972f47

pracovníků [cit. 2023-04-08]. Dostupné také z: http://www.onhb.cz/Data/files/WEB_DOKUMENTY/ETICK%C3%9D%20KODEX%20SOCIOLOGICK%C3%81LN%C3%8DCH%20PRACOVN%C3%8DK%C5%AE.pdf

Rodina a ochrana práv dětí: Podpora rodiny – rodinná politika. MPSV [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2021, 10.12. [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/rodina-a-ochrana-prav-deti>

SATIR, Virginia. Kniha o rodině: základní dílo psychologie vztahů. Druhé. Praha: Práh, 2006, 357 s. ISBN 8072521500.

Sdružení pěstounských rodin z.s.: Hledáme vás, mámo, táto. Sdružení pěstounských rodin z.s.[online]. Brno: Sdružení pěstounských rodin, 1995 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.pestouni.cz>

Služby pěstounům. Služby určené pěstounským rodinám [online]. Biskupská 280/7, 602 00 Brno: Centrum pro rodinu a sociální péči, 2023 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.sluzbypestounum.cz>

SMUTKOVÁ, Lucie. Sociální práce s rodinou. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, 107 s. ISBN 978-80-7041-069-1.

SOBOTKOVÁ, Irena. Psychologie rodiny. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-559-8.

ŠTOCHLOVÁ, Pavla a Lucie KOZLOVÁ. THE INFLUENCE OF A CHILD'S ETHNIC ORIGIN ON ITS ACCEPTANCE INTO FOSTER CARE. Journal of Nursing, Social Studies, Public Health and Rehabilitation »[online]. 2012, 168-173 [cit. 2023-04-25]. ISSN 1804-7181. Dostupné z: <http://casopis-zsfju.zsf.jcu.cz/journal-of-nursing-social-studies-public-health-and-rehabilitation/administrace/clankyfile/20121213124650100128.pdf>

TOMEŠ, Igor. 2010. Úvod do teorie a metodologie sociální politiky. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-680-3

Triada poradenské centrum – realizované projekty. Triada centrum [online]. Brno: TRIADA-CENTRUM 2023, 2021 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.triada-centrum.cz/organizace/realizovane-projekty>

Úmluva o právech dítěte a související dokumenty [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016 [cit. 2023-04-24]. ISBN 978-80-7421-120-1. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/vybory/pro-prava-ditete/Preklady-dokumentu-OSN.pdf>

Využitelnost aktivit pro pěstounské rodiny realizovaných nad rámec povinného vzdělávání doprovodnou organizací EUROTOPIA.CZ, o. p. s., na Jesenicku. Olomouc, 2022. Absolventská práce. CARITAS – Vyšší odborná škola sociální Olomouc.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. In: Příručka pro personální agendu a odměňování zaměstnanců [online]. 2023 - MPSV, TREXIMA, spol. s r.o.: MPSV, 2006 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: https://ppropo.mpsv.cz/zakon_108_2006

Zákon č. 359/1999 Sb., Zákon o sociálně-právní ochraně dětí. In: Zákony pro lidi [online]. AION CS, 2010-2023: Zákony pro lidi, 1999 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>

Zákon č. 89/2012 Sb., Občanského zákoníku. In: Zákony pro lidi [online]. AION CS, 2010-2023: Zákony pro lidi, 2012 [cit. 2023-04-24]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

Přílohy

Flow diagram 1	12
Obrázek 1	17
Grafické rozdělení dle J. Kovaříka, 1996 1	20

Obrázek 3: Návrh plakát na mentoring

Seznam zkratk

PP – Pěstounská péče

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

KBT – kognitivně-behaviorální terapie

BFT – Behavioral Family Therapy/Behaviorální rodinná terapie

Anotace

Název práce česky: Aplikace terapeutického paradigmatu při práci s pěstouny

Anotace: Tato absolventská práce se zaměřuje na využití terapeutického paradigmatu při práci s pěstouny. Cílem této práce je se zaměřit na aplikaci terapeutického paradigmatu při práci s pěstouny a zjistit tak možnosti, jaké může dané paradigma přinést ve prospěch samotných pěstounů i jejich dětí. V první části jsou představeny základní principy terapeutického paradigmatu a jeho význam pro práci s pěstouny. V druhé části jsou popsány konkrétní techniky a postupy, které lze využít při práci s pěstouny, jako například empatie, aktivní naslouchání a otevřená komunikace. Třetí část práce se věnuje praktické aplikaci terapeutického paradigmatu na konkrétní příklady ze vztahu mezi pěstouny a jejich pěstovanými dětmi. Výsledkem této práce by mělo být získání konkrétních znalostí a dovedností, které mohou pomoci pěstounům při výchově a péči o děti v náročných životních situacích. Cílem projektu je vytvořit a navrhnout projekt na podporu a vzdělávání pěstounů v rámci mentoringu. Projekt se zaměřuje na poskytování informací a vzdělávání pro pěstouny. **Záměrem** tohoto projektu jsou návrhy na změny komunikačních vzorců s cílem zvýšit celkové blaho rodiny.

Název práce anglicky: Application of the therapeutic paradigm when working with foster parents

Anotace anglicky: This graduate thesis focuses on the use of the therapeutic paradigm when working with foster parents. The goal of this work is to focus on the application of the therapeutic paradigm when working with foster parents and thus find out the possibilities that this paradigm can bring to the benefit of the foster parents themselves and their children. In the first part, the basic principles of the therapeutic paradigm and its importance for working with foster parents are presented. The second part describes specific techniques and procedures that can be used when working with foster parents, such as empathy, active listening and open communication. The third part of the work is devoted to the practical application of the therapeutic paradigm to specific examples from the relationship between foster parents and their foster children. The result of this work should be the acquisition of specific knowledge and skills that can help foster parents in raising and caring for children in challenging life situations. The goal of the project is to create and design a project for the support and education of foster parents within the framework of mentoring. The project focuses on providing information and education for foster parents. The intention of this project is to propose changes in communication patterns with the aim of increasing the overall well-being of the family.

Klíčová slova: pěstounská péče, náhradní rodinná péče, terapeutické paradigma, sociální práce, dítě v náhradní rodinné péči, sociální pracovník, děti

Keywords: foster care, substitute family care, therapeutic paradigm, social work, child in substitute family care, social worker, children